

Animaatioprojekti Tipsu Tolvana

Mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

Kevät 2022

Camilla Öhberg

Tässä opinnäytetyössä toteutettiin Tipsu Tolvana -animaatioprojekti Ispoisten-Petreliuksen päiväkodissa Turun kaupungin varhaiskasvatusyksikössä. Mediakasvatus on tullut osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa vuonna 2018, mutta sen toteutus ei ole vielä vakiintunut varhaiskasvatuksen arkeen. Tipsu Tolvana -animaatioprojektin tavoite oli toteuttaa animaatioprojekti 3–5-vuotiaiden lasten pienryhmätuokioille taidelähtöisin menetelmin. Ideana oli antaa vinkkejä ja malliprojekti mediakasvatuksesta, jonka kaltaista ryhmän varhaiskasvattajat voisivat tulevaisuudessa työssään hyödyntää. Projektin tavoitteena oli selvittää, miten varhaiskasvattajat voisivat työssään käyttää esimerkkiprojektin työkaluja. Projektia ohjasivat periaatteina lapsilähtöisyys ja osallisuus. Sen suunnittelussa otettiin huomioon varhaiskasvatuksen perusteiden laaja-alaiset osaamistavoitteet ja erityisesti mediakasvatusta koskevat tavoitteet. Projektissa hyödynnettiin draamakasvatuksen sisältöjä muokattuna varhaiskasvatusikäisten lasten kehitykseen sopiviksi.

Animaatioprojekti sisälsi kuusi ohjauksetta, joiden aikana lapset pienryhmissä tai koko ryhmän kesken toteuttivat vaihe kerrallaan itse suunnittelemansa animaation. Pienryhmiä oli kolme, joten myös animaatioita valmistui kolme. Vaiheet sisälsivät juonen tekemisen sadutuksen keinoin, taustojen ja rekvisiitan valmistamisen, animaatiohahmojen muovailun, animaatioiden kuvauksen, projektin toteuttajan suorittaman editoinnin sekä animaatioprojektin ensi-illan.

Projektista saadun palautteen mukaan varhaiskasvatuksessa työskentelevät opettajat pitivät animaatioprojektia tarpeellisena ja opettavaisena. Opettajat olivat kokeneet mediakasvatuksen hankalana toteuttaa varhaiskasvatuksessa, mutta projektin edetessä kynnys madaltui. Opettajat kokivat, että he voisivat toteuttaa animaatioprojektin tai käyttää osia siitä varhaiskasvatuksen arjessa. Opettajilta ja huoltajilta kerätyn palautteen mukaan animaatioprojekti oli onnistunut ja opettavainen kokonaisuus. Palautteiden perusteella osapuolet myös kokivat, että projektin toteutus lisäsi positiivista yhteistyötä kotien ja varhaiskasvatuksen välillä.

Avainsanat varhaiskasvatus, mediakasvatus, animaatio, lapsilähtöisyys

Sivut 52 sivua ja liitteitä 4

In this bachelor's thesis, an animation project with the mascot Tipsu Tolvana was carried out at Ispoinen-Petreljus kindergarten, an early childhood education unit in the city of Turku. Media education became a part of the early childhood education and care plan in 2018, but its implementation is not yet established in the daily life of early childhood education. The aim of the Tipsu Tolvana project was to implement an animation project in small groups of children aged 3–5 by using art-based methods. The idea was to give tips and provide a model project on media education that the early childhood educators could use in their work in the future. The aim of this study was to find out how early childhood educators could use the tools of the example project in the future.

The project was driven by child-oriented methods and the concept of inclusion. The planning of the project was based on the National curriculum of early childhood education and care, particularly the transversal competences of media education. The project utilized the contents of drama education adapted to the stages of development of the children in question.

The animation project included six guided gatherings, during which the children in either small groups or as the whole group carried out an animation they had designed themselves. There were three small groups, so three animations were completed. The different stages included planning a plot for the animation through the storycrafting method, making backgrounds and props, shaping the characters of the animations, filming the animations, the project leader editing the films as well as organising the premiere of the animation project.

According to the feedback received about the project, the teachers working in early childhood education considered the project to be necessary and instructive. Teachers had found it difficult to implement media education in early childhood education, but as the project progressed, the threshold was lowered. Teachers felt that they could implement an animation project or use parts of it in everyday early childhood education. According to the feedback gathered from teachers and guardians, the animation project was successful and educational. Based on the feedback, the teachers as well as the guardians felt that the project increased positive cooperation between homes and early childhood education.

Keywords early childhood education, media education, animation, child-oriented method

Pages 52 pages and appendices 4 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Projektin tietoperusta	3
2.1	Varhaiskasvatus Suomessa	3
2.2	Mediakasvatus ja taideilmaisun hyödyntäminen	4
2.3	Mediakasvatus varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa	7
2.4	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.....	9
2.5	Osallisuus varhaiskasvatuksessa	11
2.6	Varhaiskasvatuskäisen lapsen kehitys	13
2.6.1	Motoriset taidot	13
2.6.2	Kielelliset taidot.....	14
2.6.3	Sosiaalisten taitojen kehittyminen.....	15
3	Tipsu Tolvana -animaatioprojektin tavoite ja suunnittelu	16
3.2	Projektissa käytetyt menetelmät	16
3.3	Projektin suunnittelu	18
4	Tipsu Tolvana -animaatioprojektin toteutus.....	22
4.1	Ensimmäinen viikko: Projektin alustus ja sadutus	24
4.2	Toinen viikko: Taustojen ja rekvisiitan valmistus.....	30
4.3	Kolmas viikko: Hahmojen valmistus	32
4.4	Neljäs viikko: Animaatioiden kuvaaminen	34
4.5	Viides viikko: Ensi-iltaan valmistautuminen ja ohjaajan editointityö.....	37
4.6	Kuudes viikko: Ensi-ilta.....	38
4.7	Linkki animaatioihin	38
5	Tulokset ja palaute	39
6	Pohdinta	44
	Lähteet.....	52

Liitteet

- Liite 1 Ohjaussuunnitelmat
- Liite 2 Luonnos ohjauksista
- Liite 3 Animaatioiden tarinat
- Liite 4 Mediaprojekti-palaute varhaiskasvattajalta

1 Johdanto

Nykypäivän lapset kasvavat ja elävät keskellä median muuttumista. Mediakulttuuri sisältää lukuisia mediasisältöjä, välineitä ja ilmiöitä. Median hyödyt ja haitat ovat lisääntyneet ihmisten jokapäiväisessä arjessa. Jotkut vanhemmat saattavat olla lumoutuneina omiin älylaitteisiinsa, mikä voi aiheuttaa haittaa lapsen kasvuun ja kehitykseen. Myös oppiminen, kokemukset ja vuorovaikutus ovat vaihtuneet entistä mediavälitteisemmiksi ja digitaalisemmiksi. Media vaikuttaa jo pienen lapsen minäkuvaan, ajattelun kehitykseen, tunteisiin ja sosiaalisiin suhteisiin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2019)

Opinnäytetyötä tehdessäni olin harjoittelussa Turun kaupungin Ispoisten-Petreliuksen päivähoitoyksikössä kolme-viisivuotiaiden ryhmässä. Suunnittelin ja ohjasin Tipsu Tolvana animaatioprojektin-mediakasvatuksen esimerkkiprojektina varhaiskasvattajille ja lapsille. Kyseisen ryhmän varhaiskasvattajat eivät olleet toteuttaneet mediakasvatusta näin laajalti koskaan aikaisemmin, joten esimerkkiprojektin avulla he pääsivät vierestä seuraamaan yhtä tapaa opettaa lapsille mediakasvatusta. Opinnäytetyön ideana oli tarjota malliesimerkkiprojekti työntekijöille mediakasvatuksen käytöstä perustyössä ja opettaa lapsille mediankäyttöä taidepainotteisilla menetelmillä ja opastaa erilaisten laitteiden käyttöä turvallisesti. Projekti oli aluksi yksi koulutehtävä, mutta yhden animaation sijaan päädyinkin ohjaamaan kolmen animaation projektin, mistä opinnäytetyö sai alkunsa.

Lapsille tekemisen on tarkoitus tuntua leikiltä, mutta kasvattajalla tulee olla suunnitelma ja pedagoginen ajattelu mukana kaikessa tekemisessä. Mediakasvatuksen tavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen kehittäminen, hyvinvointi sekä osallisuus ja lapsen oman mediasuhteen ymmärtäminen ja mediakulttuurissa elämisen taidon opettelu. Mediakasvatus pohjautuu kokemukselliseen, elämykselliseen ja leikilliseen oppimiseen. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 2008, s. 10) Tipsu Tolvana-animaatioprojektin tavoite oli toteuttaa animaatioprojekti 3–5-vuotiaiden lasten pienryhmätuokioille taidelähtöisin menetelmin. Ideana oli antaa vinkkejä ja malliprojekti mediakasvatuksesta, joita ryhmän varhaiskasvattajat voisivat tulevaisuudessa työssään hyödyntää. Projektin tavoitteena oli selvittää, miten varhaiskasvattajat voisivat työssään hyödyntää esimerkkiprojektin avulla esille tulleita työkaluja.

Draamaprojektia toteutettaessa on aluksi tärkeää sopia pelisäännöistä. Projektiin osallistuneiden kesken tehdään draamasopimus heti ensimmäisellä kerralla. Draamasopimus syntyy, kun draamanohjaaja ja ryhmä sopivat keskenään tekevänsä jotakin yhdessä. (Owens & Barber, 2002, s. 10) Projektiin osallistuneessa ryhmässä oli 21 lasta. Ryhmä oli jaettu kolmeen eri pienryhmään, jotka kokoontuivat eri päivinä (tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin). Jokainen pienryhmistä pääsi kerrallaan noin kerran viikossa ohjaukseen. Näissä 6–7 lapsen pienryhmissä jokainen lapsi pääsi osallistumaan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tarkoituksena oli lapsilähtöisyys, joten lapset toteuttavat animaatiot itse avustuksellani.

Ensimmäiseksi lapset keksivät pienryhmässä oman tarinansa roolihahmoineen. Sen jälkeen lapset valmistivat massasta roolihahmot, jotka seikkailivat tarinassa. Taustat olivat merisuolatekniikalla valmistettuja maalauksia. Kulisseja lapset rakensivat ja maalasivat muun muassa pahvilaatikoista moniulotteisiksi sekä piirsivät, värittivät ja leikkelivät pienempää rekvisiittaa sekä ohjatusti että vapaasti. Lapset ideoivat myös leluista sopivaa rekvisiittaa. Kuvausvaiheessa jokainen lapsi pääsi vuorollaan rakentamaan satumaailmaa, liikuttamaan hahmoja animaatioissa ja kuvaamaan. Lopuksi oli ensi-ilta ja tanssiesitys.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan mediakasvatusta, varhaiskasvatuksikäisen lapsen kehitystä sekä lakeja ja säädöksiä, joita varhaiskasvatuksessa tulee huomioida opetusta suunniteltaessa. Erityisesti varhaiskasvatuksen perusteista laaja-alaisen osaamisen tavoitteet nousivat keskeiseen osaan suunnittelussa.

Projektista saadun palautteen mukaan varhaiskasvatuksessa työskentelevät opettajat pitivät animaatioprojektia tarpeellisena ja opettavaisena. Opettajat olivat kokeneet mediakasvatuksen hankalana toteuttaa varhaiskasvatuksessa, mutta projektin edetessä kynnys madaltui. Opettajat kokivat, että he voisivat toteuttaa animaatioprojektin tai käyttää osia siitä varhaiskasvatuksen arjessa.

2 Projektin tietoperusta

Opinnäytetyöni Tipsu Tolvana- projektin keskeisenä teemana on mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, jota tarkastelen varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman ja siinä esiteltyjen laaja-alaisten osaamistavoitteiden ja muun keskeisen tutkimuksen kautta. Lisäksi esittelen lapsen kasvun ja kehityksen eri osa-alueita, jotka osaltaan ohjasivat projektin suunnittelua ja kohderyhmän valintaa. Tärkeänä teemana esille nousee lapsen osallisuus.

Tutustuin tietoperustan kirjoitusvaiheessa erilaisiin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin. Parhaiten tämän projektin teemoihin sopi Joona Jalkasen & Heta Välimäen (2021) opinnäytetyö Mediamyrän matkassa - mediakasvatusta osaksi päiväkodin arkea ja Anu Ruhalan (2010) pro gradu- tutkielma varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Oman kokemukseni mukaan mediakasvatus ei ole vielä vakiintunut varhaiskasvatuksen kentälle ja siihen saatettaisiin tarvita tukea. Nämä edellä mainitut teokset tukivat ajatustani siitä, että aihe on ajankohtainen ja esimerkkiprojektit ovat paikallaan.

Varhaiskasvattajat jäsensivät mediakasvatuksen merkitystä osana lasten hyvinvointia tukevaa kasvatusta Kuuluu kuvaan -kehittämishankkeessa. Tarkoituksena oli lisätä kasvattajien tietoisuutta lasten media-arjesta ja kehittää käytäntöjä. Mediakasvatus tulisi saada osaksi kasvatusta niin kodeissa kuin päivähoitossa. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, n.d.)

2.1 Varhaiskasvatus Suomessa

Tärkeänä osana suomalaista koulujärjestelmää on varhaiskasvatus. Huoltajilla on kuitenkin vastuu lasten pääasiallisesta kasvatuksesta, mutta varhaiskasvatus on kehittämässä ja tukemassa lapsen kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatukseen kuuluvat päiväkotitoiminta, perhepäivätoiminta ja avoin varhaiskasvatus, johon sisältyvät leikkikenttätoiminta ja erilaiset kerhot. Suomi on muotoutunut yhä monikulttuurisemmaksi maaksi ja perheiden monimuotoisuus sekä lasten asumisjärjestelyt ovat moninaistuneet, jolloin ydinperhemalli on saanut rinnalleen erilaisia perheitä tai jopa perheverkostoja. (Pihlaja & Viitala, 2019, s. 9)

Varhaiskasvatus luo yhdenvertaiset puitteet lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Lasten osallisuus ja aktiivinen toimijuus yhteiskunnassa vahvistuu varhaiskasvatuksessa opittujen tietojen ja toimintojen avulla. Varhaiskasvatus nähdään osana syrjäytymisen ehkäisyssä (Opetushallitus, 2018, ss. 7–14). Varhaiskasvatus nähdään tärkeänä osana elinikäistä oppimista. Lapsilla on oikeus oppia ja osallistua tasavertaisesti varhaiskasvatuksen toimintaan. (Eerola-Pennanen ym., 2017, Johdatus varhaiskasvatukseen-luku)

Varhaiskasvatuksen asema kehittyi 2000-luvulla, jolloin se muotoutui omaksi oppiaineekseen. Lasten oikeus varhaiskasvatukseen on rinnasteinen perusopetuksen kanssa. Varhaiskasvatuksessa yhdistyy opetus, kasvatus ja hoivaa koskevat käytännöt sekä ajatukset ja siihen liittyvät teoriat. Varhaiskasvatuksen keskiössä on aina ollut ja tulee aina olemaan lapsi. Lapsen perustarpeet on nähty pitkään jo samanlaisina. Lapsen nähdään tarvitsevan perusturvaa, pysyviä ihmissuhteita, ikäistensä seuraa, sosiaalisia vertaissuhteita ja haasteita, jotta toivottu oppiminen tapahtuu. Lapsi tarvitsee lohdutusta sekä turvallisia aikuissuhteita. (Pihlaja & Viitala, 2019, s.14) Tavoitteena on lasten kehityksen, hyvinvoinnin sekä oppimisen tukeminen. Tutkija Jennifer Colwell (2015, ss. 244–245) näkee varhaiskasvatuksessa yhdistyvän kolme elementtiä: tiede ja taito sekä niiden soveltaminen (Eerola-Pennanen, Vuorisalo & Raittila, 2017, Johdatus varhaiskasvatukseen-luku).

2.2 Mediakasvatus ja taideilmaisun hyödyntäminen

Arkikielessä medialla viitataan usein sähköiseen mediaan, vaikka media tarkoittaa muutakin. Media liittyy ensisijaisesti kommunikaatioon: instituutioon, keinoihin ja rakenteisiin, joista välittyy tietoa. Media on viestimiä sekä niihin liittyviä sisältöjä. Perinteisiä medioita ovat kirjat ja lehdet ja uudempina ilmiöinä digitaalinen media ja sosiaalinen media. (Mustola & Rissanen, 2017, Mediaympäristö-luku). Mediakasvatuksen nähdään olevan oppimista ja kasvua median parissa. Tavoitteena on mediataitojen kehittyminen, oppimista ja kasvua median parissa. Mediakasvatuksessa pyritään harjoittelemaan turvallisesti mediataitoja aikuisten läsnä ollessa. Sen nähdään olevan nykypäivän kansalaistaito ja pitkällä aikavälillä mediakasvatuksessa harjoitellaan kriittisyyttä mediaa kohtaan. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, s. 17)

YK:n kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO suosituksissa toteaa muun muassa, että mediakasvatuksen kulttuurisen monimuotoisuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen välisiä yhteyksiä tulee vahvistaa. Vuosikymmenien kehittämisen perusteella mediaopetuksen ja medialukutaidon opettamiselle UNESCO on esittänyt peräti 113 arviointikriteeriä, jotka jäsenvaltioiden tulisi ottaa huomioon kartoittaessaan uusien lukutaitojen tasoja maassaan. (Global Media and Information Literacy, 2013, s. 29)

Ruhala (2010) kuvailee varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta. Media muodostaa nykylapsille entistä suuremman osan lasten elämässä. Voidaan puhua medioituneesta lapsuudesta tai medialapsuudesta. Lapset, joilla ei vielä ole lukutaitoa, tekevät tulkintoja elokuvista, tv-ohjelmista ja muista interaktiivisista kanavista. Koska pienillä lapsilla ei ole lukutaitoa, he eivät kykene ymmärtämään mediasisältöjä. Mediakasvatuksen merkitys näin ollen korostuu, sillä lapset tarvitsevat turvaa välttyäkseen heitä mahdollisesti vahingoittavilta mediasisällöiltä. (Ruhala, 2010, s. 13)

Varhaiskasvattajat jäsensivät mediakasvatuksen merkitystä osana lasten hyvinvointia tukevaa kasvatusta kuuluu kuvaan -kehittämishankkeessa. Tarkoituksena oli lisätä kasvattajien tietoisuutta lasten media-arjesta ja kehittää käytäntöjä. Mediakasvatus tulisi saada osaksi kasvatusta niin kodeissa kuin päivähoitossa. (Mertala & Salomaa, 2016, ss. 154–175)

Mediakasvatuksen avulla harjoitellaan turva- ja tunnetaitoja, sosiaalisia taitoja, median vastaanottamista, tuottamista ja kommunikoinnin taitoja. Turvataitoja opettamalla lapset säästyvät median haitallisilta vaikutuksilta. Turvataitoihin sisältyvät seuraavat asiat: lapsi käyttää mediaa aikuisen valvonnassa, lapsi katsoo aikuisen ennalta arvioimia sisältöjä, median käyttö sovitaan aikuisen kanssa, lapsi kertoo mediakokemuksistaan aikuiselle, ohjelmien ja pelien ikäraajat ja symbolit tunnetaan ja niitä noudatetaan. Jos lapsi pelkää jotakin mediassa olevaa asiaa, laite suljetaan. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, s. 17)

Mediakasvatusta voi tarkastella neljästä eri näkökulmasta. Kaikki nämä neljä näkökulmaa edistävät mediakasvatuksellista lasten hyvinvointia. Taidekasvatuksellisesti painottuva,

ilmaisullinen näkökulma keskittyy median sisältöihin ja oman sisällön tuottamiseen. Tietotekniikan hyödyntämistä ja teknisten välineiden käyttöä opetuksen välineenä tai kohteena, hyödynnetään opetuksen teknologiakasvatuksellisessa näkökulmassa. Median taustojen ja rakenteiden sekä sisältöjen analysointiin ja vaikuttavuuden pohtimiseen keskitytään yhteiskunta- ja kulttuurikriittisesti painottuvassa näkökulmassa. Suojelullinen näkökulma on lasten suojelua median haitallisilta vaikutuksilta. (Opetusministeriö, 2008, s. 7)

Mediakasvatuksessa on hyvä hyödyntää draamakasvatuksen toimintatapoja. Leikki on yksi draamakasvatuksen lähtökohta. Leikki on lapselle ominainen tapa toimia ja näin myös draamakasvatuksen hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa ja mediakasvatuksessa on suositeltavaa. Lapsen on helpompi esimerkiksi leikin ja draaman kautta sukeltaa mediakasvatuksessa animaation tai digitaalisen median maailmaan. (Leikkonen, 2001, s. 186). Mediakasvatuksessa taideopetuksen rooli on ratkaisevaa, sillä taideilmaisu on tärkeä kommunikaatioväline. Kasvatuksessa kuvallisen taiteen merkityksestä voidaan todeta, että visuaalinen havaitseminen on käsitteenmuodostuksen perusta. Nykyajan käsitteenä käytetty video merkitsee latinaksi hahmottaa, oivaltaa, tietää, ymmärtää ja nähdä. (Merilampi, 2014, ss. 64–65) Animaatiossa elottomasta tehdään elävää ja kuolleista hengittäviä (Lehtinen, 2013, s. 6). Animaatiolla tarkoitetaan kuvien henkiin herättämistä. Tavanomaisesti animaatio luodaan liittämällä kuvia peräkkäin. Kuvia on useita, sillä jokaisessa kuvassa kuvattua esinettä tai kohdetta on siirretty edeltävästä kuvasta hieman. Kuvia näytettäessä nopeasti peräkkäin, kuvasarjan esine tai kohde vaikuttaa liikkuvan. (Peda.net, n.d.) Nykypäivän kasvattajat ovat ottaneet animaatiot mukaan työhönsä ja pyrkivät hyödyntämään niitä. Animaatio syntyy katsojansa mielessä ja jokainen tulkitsee niitä omalla tasollaan. Nykyään animaatioita käytetään enemmän kuin koskaan, esimerkiksi tietokonepeleissä, kännykkäsovelluksissa ja mainoksissa perinteisen kalvoanimaation aika alkaa olemaan ohi. (Lehtinen, 2013, s. 8)

Sadutus on työskentelytapa, jota voidaan hyödyntää mediakasvatuksessa. Sadutus nähdään eräänlaisena porttina lasten ajatusten maailmaan. Sitä kautta aikuinen oppii olemaan taustalla ja kuuntelemaan lapsen ajatuksia ja mielipiteitä sekä tutustumaan lapseen uudella tavalla. Aikuisen tulee olla kiinnostunut, mitä lapsella on kerrottavana kyseisestä aiheesta.

Kerrottava voi olla mitä tahansa ja aikuisella ei tule olla odotuksia sen suhteen. Lapsi tai ryhmä voi kertoa tarinaa muutamalla sanalla ja aikuinen ei vaikuta lapsen kertomaan. Sadutus voi tapahtua missä vaan ja lähtökohtana on se, että aikuisen tulee antaa lapsen äänen kuulua. (Stenius, Karlsson & MLL, 2005, s. 23) Stenius ym. (2005, s. 23) ohjeistaa ”Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mitä haluat.”

Digitaalinen tarinankerronta pohjautuu still-kuviin, kertojäääneen ja taustääniin tai musiikkiin. Omaan elämään liittyvän tarinan idea työstetään käsikirjoitukseksi ja lopulta melko lyhyeksi digitaaliseksi esitykseksi kuvien ja äänten muodostamaksi eheäksi kokonaisuudeksi. Sisältökokonaisuuksien kerronnan ja ilmaisun tavoitteena on puhutella vastaanottajaa ja jättää myös tilaa katsojan omalle, tarinaa täydentävälle ja sitä kehittäväälle ajattelulle. (Kupiainen & Sintonen, 2009, ss. 144–145)

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti on koonnut artikkelikokoelman mediakasvatukseen. Mertala ja Salomaa kirjoittavat tekstissään: Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatuksessa, johon usea varhaiskasvattaja suhtautuu varoen. Osaltaan epävarmuustekijöiden taustalla näyttävät olevan mediasisältöjen ja -välineiden tuntemiseen ja hallintaan liittyvät tekijät. Mediakasvatus ei aina vaadi laitteita, vaan sitä voidaan toteuttaa taiteenkin keinoin. (Mertala & Salomaa, 2016, ss. 154–175)

Mediaprojektin vetäjän tärkein tehtävä on mahdollistaa turvallinen ilmapiiri ja että kaikilla osallistujilla on tervetullut olo olla osana projektia. Varhaiskasvattajan tulee olla kartalla tilanteen etenemisestä ja vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa. Kupiainen ja Sintonen esteettisesti, eettisesti ja teknologian kannalta toimiviksi. Kasvattaja ideoi vuorovaikutuksessa koko ryhmän kanssa, muttei anna valmiita vastauksia tai ratkaisumalleja vaan antaa ryhmän tuettuna ratkaista ongelma. (Kupiainen & Sintonen, 2009, s. 152–153)

2.3 Mediakasvatus varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa

Varhaiskasvatuksessa on eletty voimakkaiden uudistusten aikaa. On nähty tarve muuttaa varhaiskasvatuksessa työskentely- ja toimintatavat aikuislähtöisyydestä lapsilähtöisyyteen.

(Pihlaja & Viitala, 2019, s. 20) Suomessa varhaiskasvatuksen määrittäminen tapahtuu varhaiskasvatuslaissa sekä Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2019, ss. 40–46).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain mukaan annettu Opetushallituksen määräys. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan laaditaan paikalliset sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Sen tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista sekä kehittämistä. Suunnitelman avulla edistetään laadukasta ja yhdenvertaista varhaiskasvatuksen toteuttamista koko maassa. (Opetushallitus 2019, ss. 40–46) Varhaiskasvatus kuvataan lapsen suunnitelmallisena ja tavoitteellisena kasvatuksena, jossa yhdistyy opetus ja hoito pedagogiseksi kokonaisuudeksi. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen iälle ja kehitykselle sopivaa kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatus on mukana tukemassa lapsen oman oppimisen edellytyksiä ja samalla edistää elinikäistä oppimista ja koulutukseen liittyvän tasa-arvon toteutumista. Varhaiskasvatus toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön yhdistyvää monipuolista sekä soveltavaa pedagogista toimintaa, jossa lapsi saa positiivisia oppimiskokemuksia. (Opetushallitus 2019, ss. 40–46)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mediakasvatus kuuluu oppimisen eri alueisiin. Oppimisen alueita on viisi: kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni ja kasvan, liikun ja kehityn. Mediakasvatus kuuluu minä ja meidän yhteisömme -osioon. Varhaiskasvatuksessa mediakasvatus tukee lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhtenä yhteisön jäsenenä. Varhaiskasvattajat tutustuvat lasten kanssa erilaisiin medioihin ja mediantuottamista kokeillaan leikinomaisesti turvallisessa ympäristössä. Lapsen elämään kuuluu erilaisia mediasisältöjä, joita pohditaan lasten kanssa yhdessä. Pohdintaan kuuluu harjoitella lähde- ja mediakriittisyyttä. Lapset oppivat käyttämään mediaa vastuullisesti toiset huomioon ottaen ohjaamisen kautta. Median eri teemoja voidaan käsitellä liikunnallisten leikkien, piirtämisen ja draaman keinoin. (Opetushallitus, 2019, ss. 40–46)

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien aikuisten on tärkeä tunnistaa lapsen yksilölliset tuen tarpeet ja järjestää tarvittavat tukimuodot yhteistyössä moniammatillista työtiimiä. Leikin ja erilaisten toimintojen avulla, lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät ja ne edistävät lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjaavat lasta eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan kunnioittaen muita ihmisiä ja vertaisia. Tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kasvatustyössä lapsen huoltajat ovat yhteistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. (Eerola-Pennanen, Vuorisalo & Raittila, 2017, s. 21–35)

2.4 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Lasten laaja-alainen osaaminen on osana varhaiskasvatusta. Laaja-alainen osaaminen on tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuus. Se on myös kykyä käyttää opittuja tietoja ja taitoa sekä toimia tilanteeseen sopivalla tavalla. Laaja-alaiseen osaamiseen liitetyt tavoitteet jatkuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. (Opetushallitus, 2019, s. 23)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi laaja-alaisen osaamisen osa-alueita: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, osallistuminen ja vaikuttaminen. (Opetushallitus, 2019, s. 24) Kaikki osa-alueet liittyvät toisiinsa ja nivoutuvat näin yhteen.

Ajattelun ja oppimisen taidot nähdään kehittyvän vuorovaikutuksellisissa tilanteissa muiden ihmisten sekä ympäristön kanssa. Ne muodostavat perustan lapsen muun osaamisen kehittymiselle sekä elinikäiselle oppimiselle. Ajattelu ja oppiminen saavat mahdollisuuden kehittyä monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten kautta. Lasten ihmettelulle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee antaa tarpeeksi tilaa ja aikaa. Lapsia tulee kannustaa sinnikkyuteen, epäonnistumisten sietoon sekä ongelmanratkaisuun erilaisissa tilanteissa. Myös riittävän fyysisen aktiivisuuden nähdään tukevan lapsen omaa ajattelua ja

oppimista. Toimintaa tulee pedagogisesti dokumentoida ja pohtia opittuja asioita yhdessä. (Opetushallitus, 2019, s. 24)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu tulevat esiin varhaiskasvatuksen arkisissa tilanteissa. Osaamiseen kuuluu muun muassa taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää erilaisia näkemyksiä, arvoja ja asenteita. (Opetushallitus, 2019, s. 25) Nämä korostuvat sosiaalisissa ja vuorovaikutuksellisissa tilanteissa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi leikit varhaiskasvatuksessa, ruokailuhetket sekä juhlat, joissa lapsen kyky omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria kehittyvät.

Itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liitetään itsestä huolehtiminen sekä terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot. Ne ovat mukana vahvistamassa lasten hyvinvointia ja turvallisuutta sekä auttavat lapsia tekemään kestävään elämäntapaan soveltuvia asenteita. Lapsia tuetaan itsenäisyyden lisääntymisessä sekä heitä kannustetaan pyytämään sekä ottamaan apua vastaan. Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa harjoitellaan arkisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailutilanteita sekä hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Tavoitteena on, että lapset oppivat toimimaan vastuullisesti, turvallisesti erilaisissa ympäristöissä kuten luonnossa ja liikenteessä. Varhaiskasvatuksessa otetaan keskusteluun ja opetustilanteisiin mukaan myös hyvinvointiin liittyvät asiat. (Opetushallitus, 2019, s. 25) Riittävä lepo, ravinto ja liikunta auttavat mielen hyvinvoinnissa, tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lapsi oppii tiedostamaan oman sekä toisten kehojen rajat. Tunnetaidot kehittyvät, kun lapsi oppii havaitsemaan, nimeämään ja tiedostamaan omia tunteitaan.

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan arkisissa ja vuorovaikutuksellisissa tilanteissa. Ne edistävät lasten yhteiskunnallista osallistumista sekä kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Monilukutaito on erilaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämistä. Se on moninaisten viestien tulkintaa sekä tuottamista. Lapsi ymmärtää tekstin olevan puhutun ja kirjoitetun tekstin lisäksi kuvallista ja digitaalista viestintää. Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan arkielämän tieto- ja viestintäteknologiaa sekä tutustutaan erilaisiin digitaalisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Lasten oppiminen tapahtuu itse kokeilemalla ja tuottamalla yhteistyössä vertaisten kanssa. (Opetushallitus, 2019, s. 26) Nämä edistävät lasten luovaa ajattelua, sosiaalisia- ja

yhteistyötaitoja sekä luovaa lukutaitoa. Opettelu tapahtuu turvallisten aikuisten läsnä ollessa.

Vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen edellyttävät lapsen taitoa ja halua osallistua ryhmän toimintaan. Varhaiskasvatuksessa korostetaan tasa-arvoa ja demokraattista ajattelua yhteisiä asioita kohtaan. Lasta kannustetaan osallistumaan, vaikuttamaan sekä toimimaan oma-aloitteisesti. Varhaiskasvatuksessa aikuinen kohtaa lapsen arvostavasti, heidän ajatuksiaan kuunnellaan ja aloitteisiin vastataan. Lapset ovat mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa toimintaa. Lasten käsitys itsestään omana yksilönä kehittyy, itseluottamus kasvaa ja näin myös erilaisissa yhteisöissä tarvittavat sosiaaliset taidot muokkautuvat. (Opetushallitus, 2019, s. 26–27)

2.5 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuus määritellään toimintana, joka pohjautuu vastavuoroisuuteen muiden läsnä olevien toimijoiden kanssa. Lapsella on mahdollisuus tietoisesti vaikuttaa omaan sosiaaliseen ympäristöönsä. (Turja & Vuorisalo, 2017, ss. 36–55) Lasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen, lasten myönteiset kokemukset kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Lapset ja heidän huoltajansa ovat aktiivisesti mukana varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa, mikä vaikuttaa merkittäväksi osallisuuden kokemukseen. Inklusiivinen toiminta varhaiskasvatuksessa on osana lisäämässä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen osallisuuden kokemusta ja myös ymmärrys omasta vaikuttavuudesta ja vastuusta lisääntyy. (Opetushallitus, 2019, s. 30)

Nykyaikana varhaiskasvatuksessa on alettu korostaa lasten kuulemistä sekä osallisuuden merkitystä erilaisissa yhteiskunnallisissa palveluissa. Yhtenä tärkeänä lähtöperustana varhaiskasvatusikäisten lasten osallistumiselle on Lapsen oikeuksien sopimus, joka on määrittämässä lasten oppimiseen ja yhteisölliseen toimintaan liittyviä asenteita ja toisaalta myös käytänteitä. Keskeisenä lähtökohtana lapsen osallisuudessa on kuulluksi tuleminen, aktiivinen toimijuus sekä osallisuus. Lapsen toimijuus aktiivisena toimijana ja osallistujana ymmärretään sosiaalisena toimintana, joka tuottaa seurauksia. (Turja & Vuorisalo, 2017, ss. 36–55)

Varhaiskasvatuksessa lapsi nähdään aktiivisena osallistujana ja toimijana, jonka toiminnalla on vaikutusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2018) oppimiskäsitys luo pohjan ajatukselle lapsesta aktiivisena toimijana. Lapsen aktiivinen toimijuus tarkoittaa sitä, että lapsella on itsellään merkityksellinen asema ja rooli siinä, mitä lapsuus ja lapsen arki kussakin yhteisössä on. Toimijuudella viitataan usein myös yksilön omiin valmiuksiin, itsenäisyyteen ja aktiivisuuteen osallistua ja toimia erilaisissa yhteisöissä. (Turja & Vuorisalo, 2017, ss. 36–55)

Osallisuuden perustana on vapaaehtoisuus, aito dialogisuus ja tasavertainen suhde erilaisten ihmisten välillä. Ajatellaan myös, että osallistamisen sijaan tulisi painottaa lasten osallisuuden mahdollistamista tai osallisuuteen kannustamista. (Turja & Vuorisalo, 2017, ss. 36–55) Myös toimijuuskäsitteellä viitataan lasten aktiiviseen osallistumiseen sosiaalisissa yhteisöissä ja heidän oman toimintansa tuottamiin seuraamuksiin ja vaikutuksiin. Osallisuus on eräänlaista toimijuutta, mikä toteutuu erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa sekä vuorovaikutussuhteissa. Osallisuus edellyttää vastavuoroisuutta sekä tilanteessa läsnäoloa. Tilanteeseen liittyy kaikkien osapuolten, niin aikuisten kuin lastenkin, mahdollisuus vaikuttaa omaan ja yhteiseen yhdessä toimimiseen sekä toimintaan. Toiminta edellyttää kuulluksi tulemisen kokemuksen sekä muiden kuuntelemisen. Lasten kuunteleminen mahdollistaa pedagogisen toiminnan, jossa keskiössä ovat lasten yksilölliset lähtökohdat ja heidän oma ajattelunsa. Lasten näkökulmat erilaisiin asioihin poikkeavat usein merkittävästi aikuisten näkökulmista, mikä haastaa kasvattajia reflektoidaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ajatteluaan. Tämä luo kehityspohjan aikuisen ammatilliselle kehittymiselle. (Turja & Vuorisalo, 2017, s. 36)

Kuulluksi tuleminen on osallisuuden lähtökohta, mutta se ei yksin riitä. Osallisuudessa on keskiössä myös lasten osallisuus päätöksentekoon. Lasten tulisi saada osallistua prosessin jokaisen vaiheeseen niin alkuideoinnista, ratkaisuvaihtoehtojen valintaan, toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Harmillisen usein aikuiset tekevät valmiiksi asioita lasten puolesta, vaikka lapsilla on kykyä ja halua osallistua aikuisten tuella ja ohjauksella toiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheisiin. Lapsille tulee antaa monipuolisia kokemuksia omasta osaamisesta ja taitavuudesta. (Turja & Vuorisalo, 2017, s. 36)

Yhtenä osana lasten osallisuutta on leikki varhaiskasvatuksessa. Lapsille tulee antaa mahdollisuuksia leikkiä vapaasti ja omatoimisesti. Aikuiset voivat osallistua leikkiin, mutta olennaista on se, että lapset itse johtavat leikkiä ja näin ollen leikki on lapsilähtöistä toimintaa. Aikuisen rooli on olla mukana tukemassa leikkiä, mutta ei kontrolloimassa sitä. Leikin kehittymiseen vaikuttaa sellaiset osallistumisen muodot, joissa aikuinen on läsnä intensiivisesti lasten leikeissä, eläytyy, ottaa roolia ja tarvittaessa on tukena. (Lehtinen & Koivula, 2017, ss. 177–191)

2.6 Varhaiskasvatusikäisen lapsen kehitys

Leikki-ikä jaetaan kahteen jaksoon: varhaisleikki-ikään 1–3-vuotiaisiin ja myöhäisleikki-ikä 3–6-vuotiaisiin. Varhaisleikki-ikässä huomio kiinnittyy karkeamotoriikan kehittymiseen ja myöhäisleikki-ikässä hienomotoriikka ja koordinaatiokyky kehittyvät. (Storvik-Sydänmaa ym, 2019, s.25) Lapsella kehittyy ensin tarkkaavaisuus, jonka jälkeen motoriikka alkaa vähitellen kehittyä ja sen jälkeen mukaan tulee kielen kehittyminen. Lapsen henkilökohtaiseen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat perimä ja ympäristö, lapsen temperamentti, herkkyykskaudet, sukupuoli ja kasvatus. (Koivunen & Lehtinen, 2015, ss. 128–140)

2.6.1 Motoriset taidot

Lapsen motorinen kehitys etenee kokonaisvaltaisuudesta spesifimpään kehitykseen, karkeamotoriikasta hienomotoriikkaan sekä päästä jalkoihin ja kehon keskustasta ääriosiin. Motoriset perustaidot luokitellaan tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin ja käsittelytaitoihin. Karkeamotoriikka kuvataan vartalon hallintana ja laajoina liikkeinä kuten hyppimisenä, heittämisenä ja kierimisenä. Hienomotoriikka on käsien ja sormien täsmällisiä ja tarkkoja liikkeitä. Tällaisia ovat esimerkiksi kynätyöskentely, maalaaminen ja piirtäminen. Motorinen kehitys on jatkuvaa muutosta. Lapsen liikunnallinen käyttäytyminen muokkautuu ja erilaistuu vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Ajatellaan, että kuuteen ikävuoteen saakka liikkumisen muodot muotoutuvat ja kohentuvat karkeamotoriikasta hienomotoriikkaan. Lapsi oppii uusia ja erilaisia liikkeitä ja oppii soveltamaan omaa liikkumiskykyään. (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 158)

3–5-vuotiailla lapsilla on motorisissa taidoissa melko paljon eroja. Kolmevuotiaan lapsen liike on vielä melko hidasta ja koordinaatio puutteellista. Kävely onnistuu, mutta juostessa vartalon pystyannossa, yläraajat eivät yhdisty alaraajojen liikkeisiin. Kun taas viisivuotiaiden liikkeiden yhdistely onnistuu paremmin. Lapsi osaa hypätä ja ylittää matalia esteitä juosten. (Kauranen, 2011, s. 353)

2.6.2 Kielelliset taidot

Lapsi oppii kielen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja toiminnassa ympäristönsä kanssa. Tekemällä asioita, osallistumalla, seuraamalla muiden toimintaa, imitoimalla ja harjoittelemalla sekä kokeilemalla kielen käyttöä. Perusta sille, miten lapsi ilmaisee myöhemmin itseään ja tulkitsee toisia, rakentuu varhaisessa kommunikaatiossa. Tavoitteena on, että lapsi saa katseen, tarkkaavaisuuden, kontaktin, ilmeet, eleet ja kosketuksen keinoja turvalliselta aikuiselta, jotta lapsi oppii mallin, miten ilmaista omia tarpeitaan ja itseään. Kun lapsi oivaltaa, että kommunikointi on tavoitteellista toimintaa ja että hän voi saavuttaa vuorovaikutuksen avulla omia päämääriään ja tarpeitaan, hän ymmärtää kielenkäytön hyödyt itselleen. (Koivula & Laakso, 2017, ss.108–128)

Puheen, kielen ja kommunikoinnin kehitys pohjautuu lapsen varhaiseen vuorovaikutukseen. Ennen sanojen ilmaantumista puheeseen, lapsi ilmaisee itseään ilmeillä, eleillä, ääntelyllä ja omalla toiminnalla. Kielen kehittyminen on lapsen aivotoiminnan kehitystä ja se muotoutuu lapsen sekä hänen ympäristönsä kiinteän vuorovaikutuksen seurauksena.

Kielenkehittyminen liittyy kiinteästi muuhun lapsen kognitiiviseen kehitykseen kuten älykkyyteen, ajatteluun, muistiin ja havaitsemiseen sekä puheen kehitykseen. (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 153–154). Kielellisen tietoisuuden tasoina pidetään fonologista tietoisuutta eli äännetietoisuutta, morfologista tietoisuutta eli ymmärrystä sanoista, syntaktista tietoisuutta eli tietoisuutta lauseista ja sanajärjestyksestä sekä kielen melodiasta. Viimeisenä on semanttispragmaattinen tietoisuus, joka on tietoisuutta sanojen sisällöstä ja merkityksestä. Lapsen sanavarastoa arvioidessa puhutaan usein aktiivisesta ja passiivisesta sanavarastosta eli tällöin keskiössä on puheen tuottaminen ja ymmärtäminen. (Koivunen & Lehtinen, 2015, ss. 153–154)

Kolmevuotias osaa käyttää jo käskyjä, kieltoja ja kysymyslauseita. Kolmevuotias osaa erottaa esineiden kokoja ja pystyy erottelemaan esineiden laadullisia ominaisuuksia. Neljävuotias osaa nimetä esineiden paikkoja. Viisivuotias osaa taivutusmuotoja ja sanojen yhdistelymuotoja koskevat perussäännöt. Leikillä nähdään olevan merkityksellinen vaikutus lapsen kielenkehityksessä. (Koivunen & Lehtinen, 2015, ss. 153–154)

2.6.3 Sosiaalisten taitojen kehittyminen

Sosiaaliset taidot muokkautuvat ja kehittyvät arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Lapsi oppii mallintamalla aikuiselta opittuja toimintamalleja. Lapsi oppii toimimaan yhdessä vertaisryhmässä, odottamaan vuoroaan, erilaisia sääntöjä sekä mitä lapselta odotetaan tietyissä tilanteissa. Lapsi oppii auttamaan toisia sekä empatiataitoja. Suurena osana sosiaalisten taitojen oppimista on leikki. (Lehtinen & Koivula, 2017, ss. 177–191)

Sosiaaliset taidot ovat tärkeitä lapsen tunnetaitojen kannalta. Tieto tunteista pohjautuu sosiaalisiin suhteisiin ja -tilanteisiin. Tunnetaidot liittyvät lapsen kykyyn säädellä omia tunteitaan. Lapsi tarvitsee omien tunteidensa tunnistamiseen, ymmärtämiseen ja säätelyyn turvallisen ja läsnä olevan aikuisen tukea, koska lapsen kyky hyödyntää omia kognitiivisia keinoja on vasta kehitysasteella. Aikuinen auttaa omalla mallillaan lasta tunnetaitojen kehittämisessä ja tunteiden nimeämisessä. Aikuinen käy läpi yhdessä lapsen kanssa tunteiden syitä ja erilaisia keinoja sietää sekä hallita voimakkaita tunnekokemuksia. (Koivula & Laakso, 2017, ss.108–128)

Yhteisissä leikeissä ja toisten toimintaa seuraamalla lapset oppivat esimerkiksi sosioemotionaalisia taitoja, kognitiivisia taitoja, vuorovaikutustaitoja ja erilaisia ryhmätyötaitoja sekä miten olla ja toimia ryhmän tasavertaisena jäsenenä. Edellä mainitut voidaan nähdä vertaisoppimisen prosessina. Vuorovaikutuksen ohella vertaisoppimisessa keskeisiä periaatteita ovat toisen kunnioittaminen, positiivinen riippuvuus toinen toisesta, leikissä yhteiseen päämäärään pyrkiminen, toisten auttaminen sekä kunnioittaminen. (Koivula, 2017, ss. 265–280)

3 Tipsu Tolvana -animaatioprojektin tavoite ja suunnittelu

Tipsu Tolvana-animaatioprojektin tavoitteena oli toteuttaa animaatioprojekti 3–5-vuotiaiden lasten pienryhmätuokioille taidelähtöisin menetelmin. Ideana oli antaa vinkkejä ja malliprojekti mediakasvatuksesta, joita ryhmän varhaiskasvattajat voisivat tulevaisuudessa työssään hyödyntää.

3.1 Tutkimuskysymykset

Useissa varhaiskasvatusta käsittelevissä julkaisuissa on todettu, että moni varhaiskasvattaja suhtautuu arastellen mediakasvatukseen. Opinnäytetyössä toteutetun projektin tavoitteena oli esitellä eri keinoja mediakasvatuksen toteuttamiseen pienryhmä ohjauksissa. Tutkimustehtävänä on esitellä varhaiskasvattajille mediakasvatusta ja kehittää ohjausta liittyen mediakasvatukseen. Opinnäytetyön tavoite on esitellä ja opettaa lapsille mediakasvatusta animaationkeinoin.

Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

1. Miten varhaiskasvattajat voisivat hyödyntää mediakasvatuskokeilua 3–5-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmässä animaation keinoin?
2. Miten varhaiskasvattajat voisivat hyödyntää kokeilun oppeja omassa työssään jatkossa?

3.2 Projektissa käytetyt menetelmät

Toteutin tämän projektin kvalitatiivisena toimintatutkimuksena. Olin tiiviissä yhteistyössä kohderyhmän kanssa. Tutkimus perustuu varhaiskasvatuksessa todettuun kehittämistarpeeseen, ja roolini oli paitsi tehdä tutkimusta myös keksiä mahdollisia kehittämismahdollisuuksia ja -keinoja sekä tukea työyhteisöä näiden tavoitteiden saavuttamisessa. (Ks. Turunen ym. 2008, s. 410)

Tutkimus on tyypiltään laadullinen tutkimus, jossa tavoitteena on tarkastella tutkittavaa ilmiötä. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen yhtenä piirteenä on, että ihmistä suositaan tutkimuksen tiedonkeruun lähteenä. Tutkimusmenetelmä pyrkii kuvailemaan todellista elämää ja ymmärtämään mahdollisimman laajasti tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksessa korostuvat ihmisten kokemukset ja kertomukset, jotka voivat olla hyvin informatiivisia, kun pyritään ymmärtämään tutkittavaa asiaa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkimus pyrkii saamaan tietoja ihmisten ajattelutavoista, asenteista ja motivaatiosta. Laadullisessa tutkimuksessa korostuvat myös tutkijan omat havainnot saamastaan aineistosta. (Hirsjärvi ym. 2009, ss. 161–164; Tilastokeskus 2021)

Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä aidossa kontekstissa tutkittavaan. Siinä tarkastellaan sellaisia ilmiöitä, joihin määrällisellä tutkimuksella on vaikeaa päästä käsiksi. Keskeistä on havainnoida osallistujien käyttäytymistä, kokemista, oppimista, toiminnan kulkua ja syventyä ymmärtämään niiden merkitystä toimintaan. Kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisuus, joka sisältää aineiston keräämistä ja sen analysoimista. Aineistonkeruuvaiheessa tulee ottaa huomioon tuleva lopputulos ja analysointitapa. Aineisto on rikasta ja fokus, tulkinta sekä päätelmät riippuu tutkijasta itsestään. Laadullisen tutkimuksen tekijällä tulisi olla kyky ymmärtää ihmistä ja ihmisen toimintaa. Uteliaisuus, luovuus ja tavoitteellisuus auttaa tutkijaa ymmärtämään ja etsimään uutta tietoa aiheesta. Tutkijan tulee ajatella analyyttisesti, loogisesti ja arvioida sekä verrata tutkittavaa kokonaisuutta. Laadullisessa tutkimuksessa saattaa ilmetä epäselvyyksiä ja ongelmia. Näissä tilanteissa tutkija joutuu tekemään ongelmanratkaisuja, kehittää ja hyväksyä asioista prosessissa. Tärkeää on luottaa itseensä ja arvostaa omaa osaamistaan tutkimuksessa. (Hyvönen, 2012). Tässä työssä pyrin huomioimaan laadullisen tutkimuksen ominaisuuksia esimerkiksi refleктоimalla omaa ohjaustoimintaani jokaisen ohjauskerran jälkeen ja muokkaamaan sitä havaintojeni perusteella.

Toiminnallista tutkimusta toteutin perustuen varhaiskasvatuksen pedagogiseen toimintaan sekä osaamiseeni mediakasvatukseen liittyen. Teoreettinen viitekehys muodostui varhaiskasvatukseen sekä mediakasvatukseen liittyvistä käsitteistä ja niiden välisistä merkityssuhteista sekä siitä, mitä tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetään (Tuomi & Sarajärvi 2018,

s. 104). Toiminnallisen toteutuksen aikana pääsin kehittämään toimintaa havaintojen perusteella kolmea eri pienryhmää ohjatessa.

Aineistokeruumenetelmänä oli ohjaustoiminnasta kirjattu tutkimuspäiväkirja, jota täytin havaintojeni pohjalta. Havaintoja tein syventävien ammattiopintojen harjoittelun aikana varhaiskasvattajan työhön tutustuessani. Havainnointi auttoi ymmärtämään ryhmässä toimivien toimintaa ja tarpeita sekä toimintaympäristöä. Lasten tarpeiden ymmärtäminen antoi paremmat mahdollisuudet toiminnan kehityksen onnistumiselle. Tutkimuspäiväkirjaan kirjasin merkityksellisiä seikkoja, kuten mikä oli alkuperäinen aihe ja tavoite, millaiset seikat johtivat idean sekä tavoitteen toteutumiseen ja miksi päädyin tiettyihin valintoihin opinnäytetyön suhteen. Tutkimuspäiväkirja auttoi loppuraportoinnissa, kun sitä oli käytetty järjestelmällisesti koko prosessin aikana. Opinnäytetyöprosessi on yleensä laaja ja pitkä, niin muistamista tukee perusteellinen tutkimuspäiväkirja. (Vilkkä & Airaksinen, 2003 s. 18–22)

Varhaiskasvatuksen opettajien (n=2) kanssa toteutin refleктоivan keskustelun. Reflektionilla tarkoitetaan opittujen asioiden, kokemusten sekä toiminnan pohtimista, tarkastelua, suhteuttamista, peilaamista sekä analysoimista. Reflektoidessa pyritään ikään kuin antamaan itselle rakentavaa palautetta. (Jyväskylän yliopisto 2021)

Ohjaustoimintaa analysoin havainnoinnin, tutkimuspäiväkirjan sekä varhaiskasvatuksen opettajien antaman palautteen perusteella. Lapsilta ja vanhemmilta saadun palautteen otin huomioon kokonaisuudessa. Toiminnallista osuutta ja sen vaikuttavuutta arvioin opinnäytetyön tietoperustaan viitaten.

3.3 Projektin suunnittelu

Tipsu Tolvana -animaatioprojekti alkoi mennessäni harjoitteluun kymmeneksi viikoksi varhaiskasvatusyksikköön. Pyysin lapsilta ja vanhemmilta harjoittelun alkaessa lupaa siihen, saavatko lapset olla mukana mediakasvatus + media-, taide- ja kulttuuriprojektissa.

Tiedotteet projektista ja harjoittelustani lähetin Wilman kautta koteihin. Projektin ideana oli tutustua ilmaisun eri muotoihin ja taidekasvatukseen sekä median eri mahdollisuuksiin varhaiskasvatuksessa.

Ohjeistus perustui varhaiskasvatussuunnitelmaan, jossa todetaan, että lasten kanssa tulisi tutkia ja havainnoida tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustua erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnettäisiin leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Lapsilla tulisi olla mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistäisivät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Varhaiskasvattaja ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. (Opetushallitus, 2019, ss. 26–27)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. (Opetushallitus, 2019, s. 36) Projektia suunnitellessani ja sen aikana pohdin edellä mainittuja asioita ja päätin työssäni korostaa lapsilähtöisyyttä. Animaatioelokuvan tekeminen lasten kanssa ja heidän ottamisensa mukaan työskentelyn joka vaiheeseen tukee opinnäytetyöni teoriapohjaa.

Ajatukseni oli valmistaa yksi animaatioelokuva, joka kuului varhaiskasvatuksen opintojen toiseen moduuliin. Harjoitteluohjaaja ehdotti, että animaatioelokuvaprojektin voisi tehdä pienryhmätunneilla lasten kanssa, jolloin pääsisin itse ohjaamaan, olemaan lasten kanssa ja kokemaan, miltä varhaiskasvatuksen opettajan työ tuntuu. Pienryhmiä oli kolme, joten idea vain yhdestä animaatioista alkoi tuntumaan huonolta. Tällöin kaikki lapset eivät pääsisi projektin kaikkiin vaiheisiin mukaan. Olin kuitenkin sitä mieltä, että lapset ovat projektin keskiössä ja pääsevät itse osallistumaan kaikkiin työvaiheisiin. Jos koko ryhmä olisi tehnyt vain yhden animaation, niin kokonaiskuva projektista olisi jäänyt lapsille pieneksi.

Ensimmäisen suunnitteluviikon aikana yhdessä ryhmän varhaiskasvattajien kanssa päädyimme siihen, että jokainen pienryhmä pääsee toteuttamaan oman

animaatioelokuvakokonaisuuden. Projektin yksi vaihe olisi aina yhdellä viikolla ja viikkoja projektin ohjauksiin olisi käytössä kuusi. Harjoittelu kesti yhteensä kymmenen viikkoa ja ohjauksiin ja toteutukseen oli varattuna kuusi viikkoa. Minulla oli ryhmään tutustumis- ja suunnittelu aikaa neljä viikkoa ennen ohjausten alkua. Minä tutustuin lapsiin ja tarkkailin heidän taitotasojaan. Animaatioprojektin suunnittelun kannalta oli tärkeää, että tutustuin lapsiin, heidän osaamiseensa ja toimintakulttuureihin. Ennen projektia luin mediakasvatuksen teoksia ja tutustuin animaation tekemiseen. Pyysin myös lapsilta ja heidän vanhemmiltaan viralliset tutkimusluvut ja teimme opinnäytetyösopimukset.

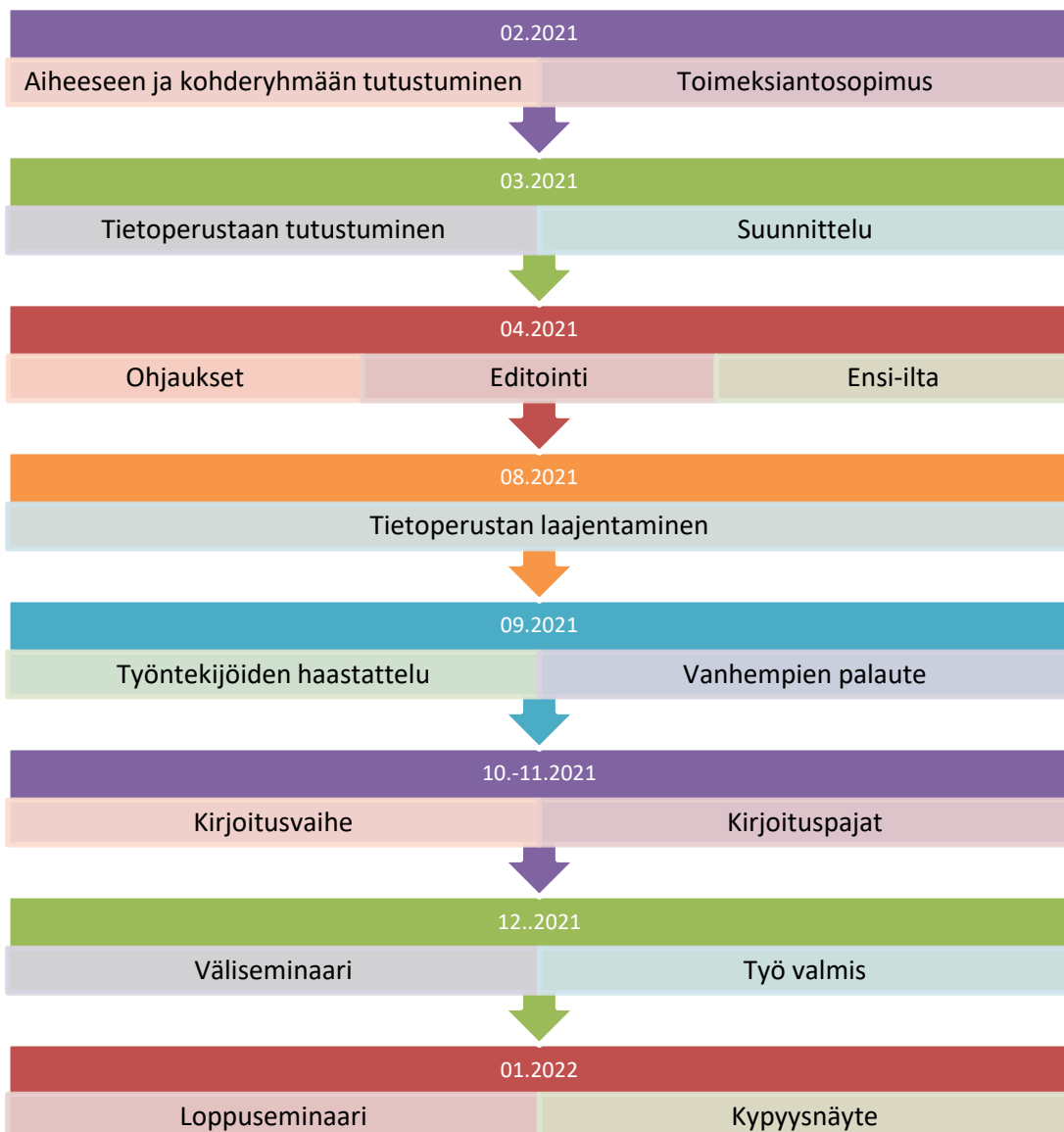
Animaation tekeminen oli minulle vierasta, joten haastattelin muutamaa luokanopettajaa, jotka olivat työssään tehneet animaatioita lasten kanssa. Eräs opettaja esitteli omalta tabletiltaan luokkansa teoksia ja kertoi miten ohjelma toimi. Heillä oli käytössä iPadit ja siitä iMovie-ohjelma. Kokeilin pienen animaation kuvaamiseen Applen iMovie-ohjelmaa. Keskustelusta ja kokeilusta selvisi muutamia ongelmakohtia. Kuviin saattoi jäädä käsiä tai muita kehon osia. Mitä enemmän kuvia ottaa sen parempi. Varsinkin lapset haluavat liikuttaa kohdetta paljon, mutta erittäin pienet siirrot ovat tärkeä osa animaation onnistumista. Tipsu Tolvana -projektissa oli käytössä Android-järjestelmän tabletti. Ohjelmaksi valikoitui Stop in motions-ohjelma, koska se oli ilmainen ja vaikutti käytössä helppokäyttöiseltä.

Ryhmän varhaiskasvattajat eivät olleet toteuttaneet mediakasvatusta näin laajalti koskaan aikaisemmin. Lapsien kanssa oli luettu lehtiä, puhuttu digiasioista ja katsottu elokuvia, mutta mediavälineitä apuna käyttäen konkreettista tuotosta, kuten animaatiota, ei ollut tehty. Konkreettisesti animaatioprojektista voisi syntyä vinkkejä vanhemmille ja työntekijöille mediakasvatuksen vaikutuksista lasten elämään. Tutkin projektin vaikutuksia lasten kasvuun ja kehitykseen. Tavoitteena on tuoda varhaiskasvattajille vinkkejä ja uusia keinoja opettaa mediakasvatusta. Esittelen käyttämäni animaatiosovelluksen ja tekniikat, joita projektissa käytin.

Suunnitelmavaiheessa pohdin, millainen kokonaisuus minun tulisi suunnitella. Projektiin haluttiin mediakasvatusta, taidekasvatusta ja lapsilähtöistä tekemistä. Pohdin Toivasen oppaaseen pohjaten opetuksellista ja pedagogista näkökulmaa leikillisen tekemisen

taustalle. Mietin, millainen tila ohjauksiin soveltuu sekä millaisia tarvikkeita ja välineitä tarvitaan. Tarkastelin myös aikuisen eli ohjaajan roolia toimintatuokiossa. Pohdin, miten suunnitella sellaisia tuokioita, että leikki ja harjoitteet etenevät johdonmukaisesti. (Ks. Toivanen, 2010, s. 97) Tein alustavan suunnitelman siitä, miten projekti tulisi etenemään. Erinäisten muuttuvien asioiden johdosta, opinnäytetyöprosessi piteni ja minun tuli mukautua muuttuvaan tilanteeseen. Kuvassa 1 havainnollistetaan projektin realistinen eteneminen.

Kuva 1. Opinnäytetyön eteneminen.

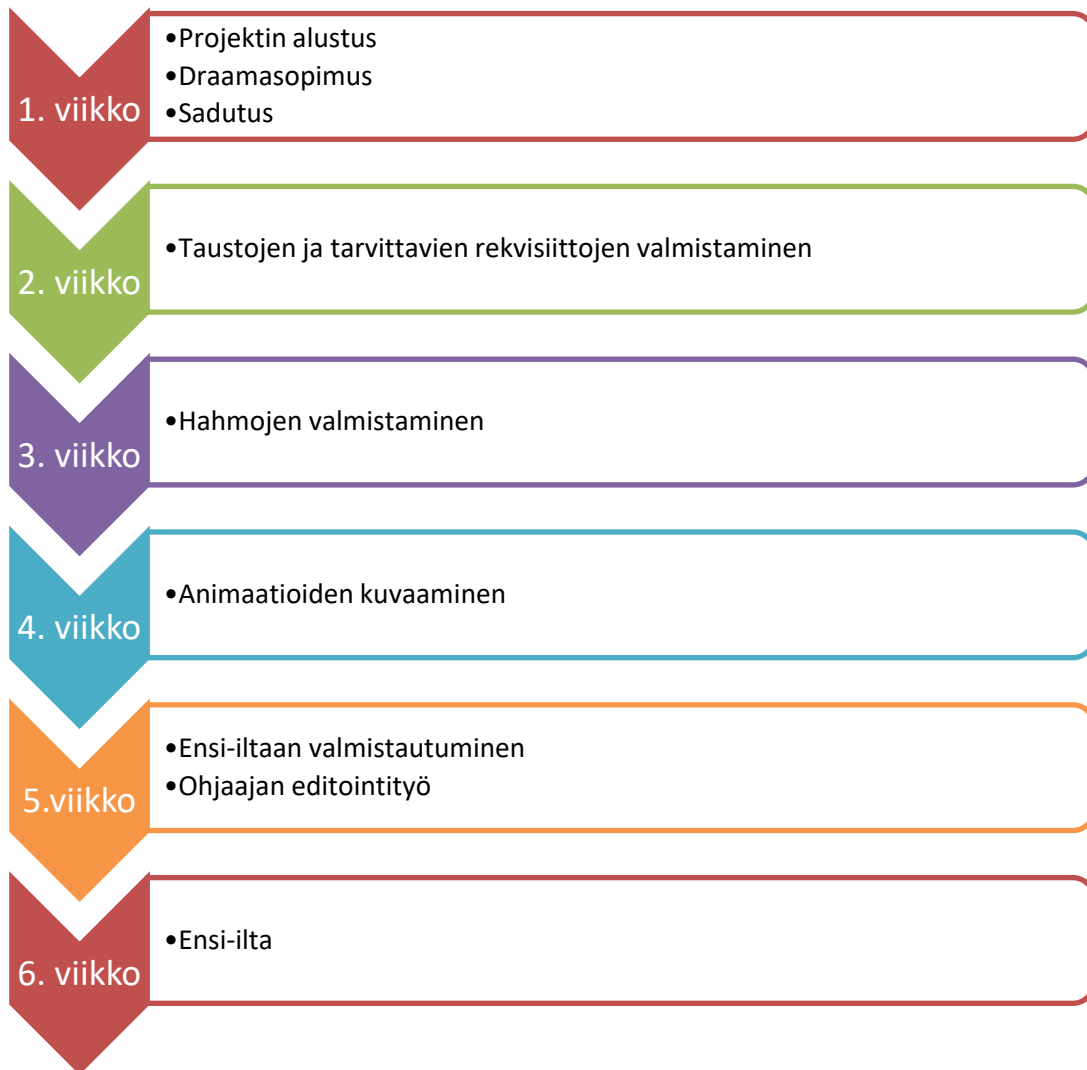

4 Tipsu Tolvana -animaatioprojektin toteutus

Projekti toteutettiin Turun kaupungin varhaiskasvatusyksikössä 3–5-vuotiaiden ryhmässä. Toimin projektin suunnittelijana, toteuttajana ja ohjaajana. Projektissa varhaiskasvatusryhmän lapset toteuttivat pienryhmissä kolme animaatioelokuvaa.

Projekti toteutettiin lapsilähtöisesti, jolloin lapset saivat olla aktiivisia toimijoita projektin alusta loppuun. Suunnittelin alustavan ohjaussuunnitelman, joka on luettavissa liitteissä (Liite 1). Osa työskentelystä toteutettiin koko ryhmän kesken ja osa pienryhmissä. Animaatioprojektia tehtiin kuuden viikon ajan. Animaatioprojektin viikkoteemat on esitelty alla (Kuva 2). Yhden viikon aikana kaikissa kolmessa pienryhmässä toteutettiin sama työvaihe. Jokaiseen pienryhmän ohjaukseen kuului ryhmäytymis- ja energianpurkuleikkejä sekä loppuun ohjauksen koonti ja rentoutushetki.

Kuva 2. Animaatioprojektin viikkoteemat.

Ennen projektin alkua esittelin aamupiirin yhteydessä lapsille pehmolelun, joka tuli olemaan osana animaatioprojektia. Pehmoleluun tutustuttiin ensin tanssimalla ja laulamalla koko varhaiskasvatusryhmän kesken, jotta kaikki lapset saivat tutustua hahmoon ennen varsinaisen projektin aloitusta. Maskotille lähdettiin valitsemaan nimeä lasten ehdotusten perusteella. Lapset äänestivät ehdotuksista mieluisimman. Maskottipehmolelun nimeksi valikoitui Tipsu Tolvana. Tipsu Tolvanasta tuli merkki sille, että projektityöskentely on käynnissä. Jatkossa Tipsu Tolvana tuli esiin, kun oli aika virittäytyä työskentelyyn. Tipsu Tolvana toimi konkreettisenä muistutuksena ryhmälle draamasopimuksesta, joka tehtiin yhdessä ensimmäisessä ohjauksessa. Draamasopimukset tehtiin yhdessä keskustelemalla

Tipsu Tolvanan vetämänä. Työskentelyä ohjaaviksi asioiksi nousivat toisen kuunteleminen, väkivallattomuus, Tipsun ohjeiden kuuntelu ja keskittyminen tekemiseen.

Varsinaista animaatioprojektia toteutettiin kolmessa eri pienryhmässä. Koko ryhmässä oli 21 lasta, joten kuhunkin pienryhmään kuului seitsemän lasta. Jokainen ryhmä toteutti oman animaation. Ryhmät oli nimetty a-, b- ja c-ryhmiksi. Pienryhmäpäivät olivat tiistai, keskiviikko ja torstai. Projektin eri vaiheista sadutus, hahmot, kuvaus ja ensi-iltavalmistelut toteutettiin pienryhmissä, kun taas animaatioiden taustat ja muu rekvisiitta valmistettiin koko ryhmän läsnä ollessa.

Projektin luonteeseen kuului jatkuva reflektointi, jolloin arvioin ja muokkasin kunkin vaiheen ohjeistusta toteutettuani sen ensin yhden ryhmän kanssa. Pienryhmien työskentelyjärjestys vaihteli viikoittain. Käytännössä esimerkiksi a-ryhmä saattoi olla ensimmäisellä viikolla ensimmäinen ryhmä, mutta seuraavilla viikoilla vasta toinen tai kolmas. Näin kaikki ryhmät saivat vuorotellen joko alkuperäisen suunnitelman mukaan toteutettua ohjausta tai jo aiemman kokemuksen perusteella hienosäädettyä ohjausta. Minkään ryhmän suoriutuminen ei ollut riippuvaista ohjausjärjestyksestä. Lähtökohtaisesti lapsi oli saman ryhmän jäsen alusta loppuun saakka. Kuitenkin, jos lapsi oli sairaana, pienryhmäjaosta joustettiin, jotta kaikki pääsivät osallistumaan projektin kaikkiin vaiheisiin.

4.1 Ensimmäinen viikko: Projektin alustus ja sadutus

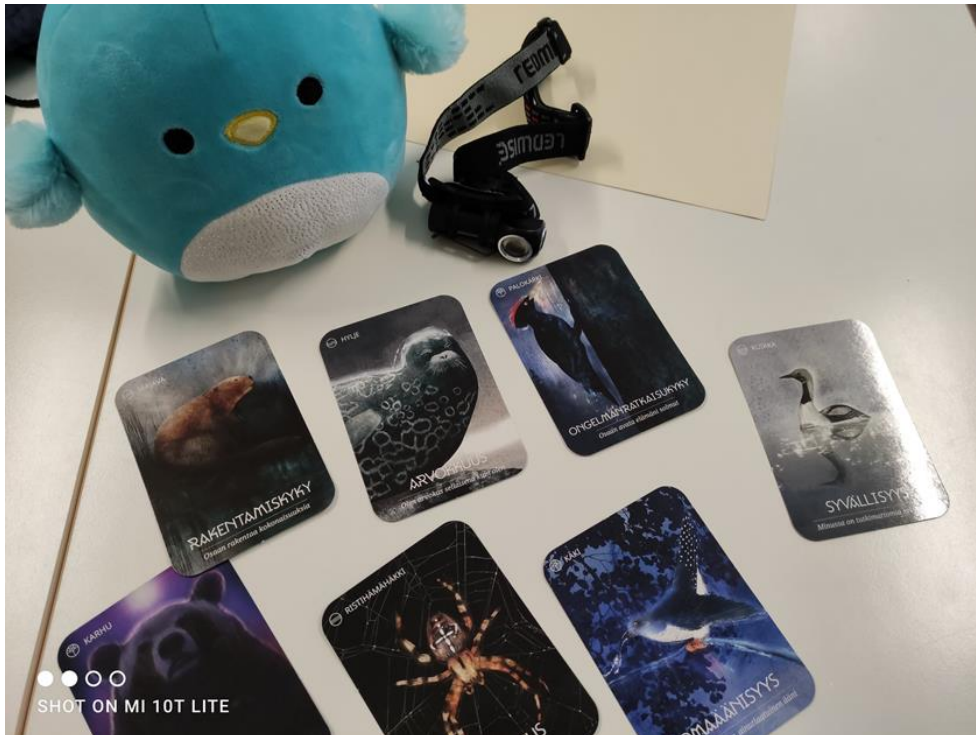
Ensimmäisellä pienryhmätapaamisella teimme ryhmän säännöt (draamasopimus) jokaisen pienryhmän kanssa yhdessä. Tipsu Tolvana esitteli lapsille tabletin, jota käytimme animaation kuvauksen välineenä. Katsoimme YouTubesta animaation, jotta jokaiselle lapselle selviäisi, mitä ollaan tekemässä.

Alussa teimme energianpurkuharjoitteita ja ryhmäytymisleikkejä. Ohjasin lapsia ryömimään jonossa itsetehtyyn teltaan (Kuva 3), jossa taskulampun avustuksella katselimme kuvakortteja. Jokainen lapsi sai vuorollaan kertoa, mitä kortissa oli. Ideana oli herätellä lasten mielikuvitusta. Lapset saivat omin sanoin kertoa, mitä he kortissa näkevät (Kuva 4).

Kuva 3. Telтта

Kuva 4 Tipsu tolvana ja tarinakortit

Seuraavaksi toteutimme sadutukset, jotka toimivat animaatioiden juonena. Sadutus tapahtui täysin lasten omista mietteistä ja ajatuksista. Käytin apunani ohjaavia lauseita, jotka tukivat juonen muodostumista järkeväksi kokonaisuudeksi. Kirjasin lasten kertomat asiat sadutuksen periaatteiden mukaisesti.

Lauseet olivat seuraavanlaisia:

- "Olipa kerran..." (rakennetaan päähenkilö ja maailma, jossa se elää)
- "Joka päivä se..." (rakennetaan konteksti ja siihen liittyvä rutiini)
- "Kunnes eräänä päivänä..." (rikotaan rutiini, tuotetaan käänne)
- "Siitä seurasi, että..." (ja siitä seurasi, että... käännteitä voi tulla useampiakin)

- "Kunnes viimein..." (jonkinlainen ratkaisu aiemmin tuotettuun käänteeseen / konfliktiin)

Toteutimme sadutuksen lattialla tyynyjen päällä istuen ja makoillen. Lapset saivat heitellä ideoita ja yhdessä muun lapsiryhmän kanssa päättää, mitä kirjoitan paperille ylös.

Sadutuksen pohjalta syntyi kolme erilaista tarinaa (Liite 3). Ensimmäisen ryhmän tarina kertoi hirviöstä ja täytekakusta, toisen ryhmän tarina Hämis Megalegista ja kolmas enkelikoirasta ja vesiputouksesta.

Sadutusten jälkeen teimme muutaman rentoutusharjoituksen, joita olivat sulava lumiukko, kunniakuja ja kalanruoto. Lumiukossa lapset seisoivat ja heille kerrottiin heidän olevan lumiukkoja. Aurinko alkoi porottamaan niin kuumana, että lumiukot alkoivat sulamaan. Ne sulivat ja muuttuivat koko ajan veltommiksi ja lopulta ne valahtivat maahan vesilammikoksi. Kunniakujassa lapset asettuivat kahteen riviin vastakkain. Yksi lapsi kerrallaan sai kulkea silmät kiinni rivien väliin muodostuvan kujan läpi. Riveissä olevat lapset kuiskivat kävelyn ajan "Tipsu, Tipsu, Tipsu...". Kalanruodossa lapset siirtyivät loikoilemaan päät toistensa vatsojen päälle vuorotellen jalat oikealle tai vasemmalle.

Huomioita ohjauksesta

Draamasopimus tehtiin jokaisen pienryhmän kanssa ja jokaisen ryhmäläisen tuli sitoutua sopimukseen, jotta se toimi. Lapsille kerrottiin, että draamasopimus on aina voimassa, kun lapset näkevät Tipsu Tolvanan tulevissa ohjauksissa. Rutiinit loivat turvallisuutta ja selkeyttä tekemiseen. Minun tuli huolehtia koko projektin ajan, että toiminta pysyy sopimuksen puitteissa.

Tipsun läsnäolo ohjauksissa innoitti lapsia hyppäämään draamaan maailmaan ja he oppivat nopeasti sen, että aina kun Tipsu on esillä, tehdään animaatioprojektia. Samalla kun Tipsu tuli esiin, astuivat ensimmäisellä kerralla tehty draamasopimus, eli kyseisen pienryhmän omat säännöt, voimaan.

Ensimmäisen ryhmän ohjauksen perusteella huomasin, että aluksi on hyvä olla energianpurkuleikki ja sitten vasta siirtyä päivän teemaan. Alkuperäisessä ohjaussuunnitelmassa alkuun oli kalanruotoleikki. Ryhmä a:n kanssa kokeiltiin tätä heti ohjauksen alussa, jolloin lapset olivat vielä rauhattomia eivätkä jaksaneet keskittyä paikallaan olemiseen. Ryhmä b:n kanssa siirrettiin kalanruoto viimeiseksi harjoitteeksi ja havaintojeni perusteella lapset jaksoivat tällöin keskittyä harjoitteeseen paremmin. A-ryhmällä oli koko ohjauksen ajan minulle paljon asiaa ja tekemiseen tuli useita keskeytyksiä. B ja c-ryhmien kanssa otimme käyttöön vapaan sanan heti alkuun, jolloin jokainen lapsi sai sanoa jotain henkilökohtaisesti ja tulla kuulluksi ohjauksen alussa. Tämä helpotti ohjauksia seuraavien ryhmien kanssa ja keskeytyksiä tuli vähemmän.

Energianpurkuleikki alussa auttoi minua arvioimaan ryhmän sen hetkisen tilan ja ohjaussuunnitelman muutosten tarpeellisuuden. Energianpurkuleikit tuli valita niin, ettei kolmevuotias jää viisivuotiaiden jalkoihin, mutta taas niin, että harjoite on tarpeeksi vauhdikas viisivuotiaalle. Harva kolmevuotias osaa taivuttaa sanoja oikein, kun taas joku viisivuotias osaa jo lukea. Varsinkin tarinan keksimiskerralla tuli huomioida ikätaso ja antaa myös ryhmän pienimmille ääni puhua ja vaikuttaa tarinan kulkuun. Sosiaalisissa taidoissa myös viisivuotias on aika paljon edellä, mutta pienemmät ryhmäläiset osasivat ottaa oppia isommista ja sulautuivat ryhmään sekä jutusteluun mukaan.

Sadatuksissa eräs ongelma oli kahden ryhmän (b ja c) kohdalla pissa- ja kakkajutut. Ohjatessani sadutusta virkkeen alulla ”Olipa kerran” lapsista yksi vastasi kakka ja pissa. Sen jälkeen melkein kaikki ryhmäläiset puhuivat pissa- ja kakkajuttuja pääsemättä siitä eteenpäin. Kerroin lapsille näiden olevan vessajuttuja ja olisi järkevää keksiä joitain muita nimiä. Suurin osa alkoi keksimään muita asioita, mutta eräs lapsi jäi koko ohjauksen ajaksi jumiin pissa- ja kakkajuttuihin. Pysin kysymään kaikilta lapsilta ideoita, ettei vain kovaäänisten ja reippaiden lasten jutut tulisi ylös, vaan myös hiljaisemmat ja ujommat lapset saisivat äänensä kuuluviin.

Ensimmäisten kolmen ohjauksen jälkeen lisäsin alkuperäissuunnitelman alkuun energianpurkuharjoitteen ja loppuun rentoutusharjoitteen. Alussa oli myös vapaa ”turinahetki” ja lopuksi kysyin yhden ohjauksesta mieleen jääneen sanan. Nämä auttoivat

tuomaan jokaisen lapsen äänen kuuluviin. Näin pienille lapsille voisi ohjauksen kulun laittaa seinälle, vaikka kuvakortteina, jotta lapset pystyisivät ennakoimaan tulevaa.

Pyrin ohjeistamaan asiat aina suullisesti kertomalla ja kehollisesti näyttämällä, jotta kaikki lapset saisivat mahdollisimman hyvin selville, mitä ollaan milloinkin tekemässä. Rutiinit luovat turvaa ja sen takia pyrin suunnittelemaan niin, että jokaisessa ohjauksessa Tipsu Tolvana aina aloittaisi ohjaushetken. Ensimmäisenä olisi energianpurkuleikki ja sen jälkeen siirtyisimme itse toimintaan.

Oikeanlaisen tunnelman luominen jo heti ensimmäisellä ohjaukerralla oli tärkeää, jotta tulevaisuudessakin lapset nauttisivat ja pääsisivät kokemaan mahdollisimman paljon pienryhmäohjauksissa. Pyrin ryhmäyttämään jokaista pienryhmää keskenään koko ryhmän leikeillä. Tarkoituksena oli, että kaikki jäsenet tuntisivat olonsa turvalliseksi ja täysvaltaiseksi ryhmän jäseneksi. Parileikeissä pyrin vaihtelevaan pareja joka ohjaukerralla, ettei aina oltaisi saman kaverin kanssa. Esimerkiksi kunniakujaleikissä pari vaihtui leikin edetessä koko ajan. Ryhmäytyminen ei tarkoita sitä, että lapset osaavat toistensa tai ohjaajan nimet, vaan heidän välillään tulee olla tukeva ja turvallinen ilmapiiri. Tällöin lapset uskaltavat heittäytyä täysillä tekemiseen.

Lapset olivat kiinnostuneita projektin etenemisestä ja ensimmäisen pienryhmän jälkeen huomasin, että minun on järkevää kertoa lapsillekin, mitä seuraavalla viikolla tullaan tekemään Tipsu Tolvana -projektissa. Näin jälkikäteen ajateltuna, olisi järkevää laittaa ohjauksetojen sisällöt seinälle sanoin ja kuvin, jotta lapsi voi seurata tulevaa projektia myös itse. Tämän vuoksi kirjallinen suunnitelma ei ole riittävä, koska kaikki lapset eivät osaa vielä lukea.

Projektin edetessä sovelsin harjoitteiden kestoa. Alkuperäisessä suunnitelmassa jokaiseen harjoitteeseen oli varattu noin viisi-seitsemän minuuttia, mutta todellisuudessa harjoitteet kestivät keskimäärin noin neljä minuuttia. Lapsille ei saa tulla kiireen tuntua, vaan kaikelle tekemiselle tulee järjestää aikaa. Tämä piti huomioida joidenkin pienryhmien kohdalla, ettemme päässeet tekemään kaikkia harjoitteita, vaan keskityimme pääkohtiin ja annoimme jo käynnissä oleville harjoitteille tarpeeksi aikaa.

4.2 Toinen viikko: Taustojen ja rekvisiitan valmistus

Toisella ohjaukerralla teimme koko ryhmän kanssa taidetta maalaten vedellä ja vesiväreillä paperia (Kuva 5). Teoksissa oli ideana käyttää paljon vettä ja väriä, eikä mitään esittävää tarvinnut tehdä. Jokainen pienryhmä oli omassa pöytäseurueessaan ja pöydässä oli yksi aikuinen auttamassa. Annoin ohjeet kaikille samaan aikaan. Tila oli valmisteltu etukäteen ja paperi oli kiinnitetty maalausalustoihin. Ensin maalattiin vain vedellä ja siveltimillä. Kun paperi oli kunnolla märkä, lapset saivat laittaa myös vesiväriä mukaan. Lopuksi töiden päälle ripoteltiin merisuolaa.

Kuva 5. Taustat

Tässä ohjauksessa minulla oli apunani ryhmän muutkin varhaiskasvattajat ja heidät ohjeistettiin ennen ohjauksen alkua. Annoin yleiset ohjeet ja muut varhaiskasvattajat auttoivat lapsia pöytäkunnittain. Paperi maalattiin ensin todella märäksi. Sen jälkeen teoksiin lisättiin vesiväriä. Tarkoitus oli laittaa paljon väriä eri puolille paperia, ilman että syntyisi mitään esittävää. Lopuksi, kun väri oli levitetty, lapset saivat ripotella merisuolaa teostensa päälle. Lapsille kerrottiin, että kun väri teokset kuivuvat, ne voivat olla täysin

erilaisia kuin märkänä, koska suolakiteet keräävät väriä ja saattavat tehdä pitsiä tai lumihutaleita muistuttavia kuvioita teoksiin.

Lisäksi vapaalla leikkiajalla kaikki halukkaat saivat suunnitella ja rakentaa tarinoista nousseita isoja lisärekvisiittoja (Kuva 6). Neljähenkinen tyttöporukka rakensi pahvilaatikosta ja paperista ison vesiputouksen. Olin kerännyt valmiiksi pöydälle maaleja, pahvilaatikoita, kyniä ja kaikenlaisia muita askartelutarpeita. Lisärekvisiitat valmistettiin kierrätysmateriaaleista, eikä mitään uutta hankittu tätä varten. Lapsille puhuttiin samalla, että aina ei tarvitse ostaa uusia tavaroita tai leluja, vaan vanhoista olevista tavaroista tai tarvikkeista voi rakentaa, vaikka nukkekodin tai vanhasta sukasta voi tehdä leikkikalun. Lapset rakensivat ja suunnittelivat itse tuotokset. Animaatioihin tarvittiin lisärekvisiitaksi vesiputous, täytekakku ja hämähäkinseitti.

Kuva 6. Lisärekvisiitta

Huomioita ohjauksesta

Toisella viikolla ei ollut energianpurkua tai loppurentoutusta mukana, koska ne järjestettiin koko ryhmän ohjauksina askarteluhetkissä.

Joidenkin lasten oli vaikeaa maalata vain vedellä paperia. Vesivärin levityksen kohdalla moni lapsi halusi maalata esittävää taidetta. Ohjeistin kuitenkin lapsia, että tarkoituksena on tutkia mitä vesi, maali ja merisuola lopulta tekevät teokselle ja että mitä enemmän ja rohkeammin uskaltaa kokeilla, sitä mielenkiintoisempi lopputulos saattaa syntyä.

Seuraavana päivänä lasten tullessa päivähoitoon he juoksivat tutkimaan teoksiaan ja niiden muuttunutta näkymää. Aamupiirissä seuraavana päivänä tutkimme taideteoksia ja kuvausten jälkeen ne laitettiin seinälle kaikkien ihailtavaksi. Myös vanhemmilla oli mahdollisuus tarkastella tuotoksia ikkunoista ulkoa käsin.

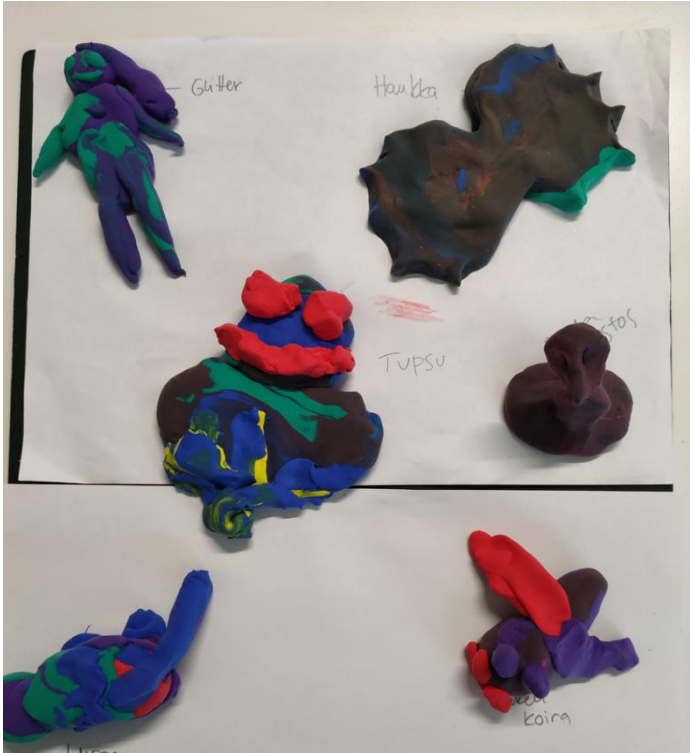
Lisärekvisiitan valmistuksessa pyrin tukemaan lapsien luovuutta ja antamaan heidän itse valita tarvikkeet ja toteuttaa visioitaan. Maalausvaiheessa yhteen maalipulloon oli kertynyt painetta niin paljon, että maali roiskui sieltä vauhdilla ulos. Maalia meni yhden lapsen päälle, jolloin hän pelästyi aika paljon. Maali saatiin kuitenkin puhdistettua lapsesta ja hän pääsi jatkamaan maalailua. Turvallisuus on siis tärkeää huomioida ennakkoon ohjauksia suunniteltaessa, mutta kaikkeen ei pysty varautumaan, jolloin tulee olla valmis toimimaan tilanteiden vaatimalla tavalla.

4.3 Kolmas viikko: Hahmojen valmistus

Tipsu Tolvana toivotti lapset tervetulleeksi pienryhmäohjaukseen. Aluksi leikimme energianpurkuleikkiä. Tipsu kyseli kuulumiset ja luin lapsille viimeksi keksityn tarinan. Keskustelimme lasten kanssa, mitä hahmoja heidän tarinastaan nousee ja millaisia hahmoja animaatioihin tarvitaan. Jokaiselle lapselle annettiin heidän toiveistaan hahmon nimi ja he saivat muovilla muovailuvahasta kyseisen hahmon tai esineen. Kerroin muovailuvahan olevan sellaista, joka kovettuu kuivuessaan. Hahmoja muotoiltiin ja jokainen lapsi teki

haluamansa hahmon (Kuva 7). Lopuksi oli pöytien siivous ja hahmojen asettaminen kuivumaan.

Kuva 7. Hahmot

Huomioita ohjauksesta

Yksi lapsista ihmetteli, miten voi tehdä leppäkertun, koska ei ole mustaa väriä. Asiaa pohdittiin ryhmän kesken. Värejä oli tarjolla punainen, keltainen, vihreä, lila ja sininen. Toinen lapsista sanoi, että voihan se olla satuleppäkerttu, niin värillä ei ole silloin väliä. Kolmas lapsista kertoi minun avustuksellani, että värejä voi sekoittaa keskenään ja näin saada hieman tummempaa seosta.

Muutamat lapset olivat todella itsekriittisiä, eivätkä uskoneet omiin kykyihinsä ja yrittivät pyytää kaveria auttamaan tuotoksensa valmistuksessa. Pysin kehumaan ja kannustamaan jokaista kokeilemaan itse tai pienellä kaverin avustuksella. Muutama lapsista sekoitti kaikki muovailuvahan palaset yhteen, jolloin seoksesta tuli tasaväristä ja aivan mössöä. Lapsille kerrottiin, mitä värejä sekoittamalla olisi mahdollista saada mitäkin väriä.

Ensimmäisessä ohjauksessa muovailuvahat olivat kaikki pöydässä, ja lapset saivat vapaasti ottaa haluamansa. Tällöin moni väreistä loppui kesken ja jokaiselle lapselle ei riittänyt kaikkia värejä. Ajattelin, että seuraavaa ohjausta varten aikuinen jakaa lapselle pieninä paloina massan, niin kaikille riittää ja pyydettäessä saa lisää. Kahdessa viimeisessä ohjauksessa massaa jäi yli, kun taas ensimmäisessä ohjauksessa massa loppui kesken joidenkin värien osalta.

Kun lapsi sai hahmonsa valmiiksi laitoin ne paperille kuivumaan ja kirjoitin hahmon nimen paperiin. Tämän huomion tein ensimmäisen ohjauksen jälkeen, kun hahmoista ei ottanut selvää, mikä oli kenenkin. Vihkoon kirjoitettiin lapsen ja hahmon nimi, jotta kuvaustilanteessa olisi selkeämpää toimia. Lapset olivat niin pieniä, etteivät he itsekään muistaneet seuraavalla viikolla omia hahmojaan, niin muistiinpanot olivat erittäin oleelliset jatkoa ajatellen.

Pienryhmäohjauksiin lähdimme yleensä aamupiiristä, josta pyysin lapset nimellä jonoon ja tämän jälkeen siirryimme ohjaustilaan. Huomasin lasten kiilailevan jonossa, vaikka heidät kutsuttiin nimellä. Nimenhuutojärjestystä vaihdettiin ohjauskohtaisesti ja siinä järjestyksessä tuli asettua jonoon, eikä saanut kiilailla. Joinain päivinä jono myös lähti liikkeelle peräpäätä, jolloin jonotuspaikalla ei ollut merkitystä. Tästä syntyikin leikki minun ja lasten välillä, että mihin suuntaan jonojuna minäkin ohjauksertana lähtee.

Lapset kyselivät heti ohjauksessa, saavatko he hahmot koteihinsa. Lapsille kerrottiin, että hahmot toimivat ensin animaatioiden näyttelijöinä ja sen jälkeen, kun animaatiot ovat valmiit, niin tuotokset saa viedä kotiin.

4.4 Neljäs viikko: Animaatioiden kuvaaminen

Tapaamisen aluksi kokoontuimme pienryhmiin ja Tipsu Tolvana toivotti lapset tervetulleiksi. Aluksi oli energiapurkuleikki. Kuvaukset toteutimme tabletilla, johon oli ladattu Stop motion studio -ohjelma. Ennen ohjauksen alkua rakensin studion valmiiksi. Näytin lapsille, miten animaatiota kuvataan Tipsua apuna käyttäen. Tipsu oli ensin nokka kohti kameraa. Yksi lapsi sai kääntää Tipsua hieman, jonka jälkeen otettiin valokuva. Tämän jälkeen lapsi sai taas

siirtää Tipsua. Jatkoimme tätä monta kertaa ja jokaisen siirron jälkeen otimme valokuvan. Kerroin lapsille, että kannattaa tehdä todella pieniä siirtoja ja ottaa jokaisesta siirrosta yhden kuvan. Tipsua siirrettiin monta kertaa niin kauan, että Tipsu oli tehnyt ympyrän. Tämän jälkeen painoin play-nappulaa. Lapset näkivät, kuinka siirtelyn ja valokuvien ottamisella ohjelma teki tabletilla siitä videon eli animaation. Kulisseeja lapset rakensivat ja maalasivat muun muassa pahvilaatikoista moniulotteisiksi sekä piirsivät, värittivät ja leikkelivät pienempää rekvisiittaa sekä ohjatusti että vapaasti. Lapset ideoivat myös lelujen hyödyntämistä sopivaksi rekvisiitaksi. Kuvausvaiheessa jokainen lapsi pääsi vuorollaan rakentamaan satumaailmaa, liikuttamaan hahmoja animaatioissa ja kuvaamaan.

Kuvauspisteellä (Kuva 8.) oli kaksi lasta kerrallaan. Toinen oli siirtelijä ja toinen kuvaaja. Muut pienryhmän lapset saivat sillä aikaa valmistaa aiemmin mainittuja lisärekvisiittoja.

Kuva 8. Kuvauspaikka

Huomioita ohjauksesta

Neljännän viikon ohjauksissa yksi ryhmän varhaiskasvattaja oli mukana ohjauksissa, jotta kuvauspiste saatiin rauhoitettua ja minä pystyin keskittymään kuvausryhmään kunnolla. Kaksi lasta oli kerrallaan kuvauspisteellä ja muut lapset piirsivät lisärevisiittoa kuvauksiin. Kaksi aikuista pienryhmissä kuvauspäivinä helpotti animaatioiden kuvausta. Pystyin keskittymään siirtelijään ja kuvaajaan, eikä minun huomioni mennyt ryhmän yleiseen hallintaan. Tällöin lapset saivat henkilökohtaista ohjausta ja huomiota.

Lasten hienomotoriikka ei ollut vielä niin kehittynyttä, että pienten hahmojen siirtely oli välillä todella haastavaa. Lapsi tiesi ja ymmärsi, että hänen pitäisi siirtää vain vähän hahmoa, mutta vahingossa hahmo saattoi siirtyä paljonkin.

Kuvaajan tehtävänä oli tarkkailla, ettei kuvassa näy käsiä tai muuta sinne kuulumatonta, ennen kuin painaa kuvausnappia. Lapset olivat todella innoissaan ja kuviin jäi välillä erilaisia kehon osia. Siirtelijä oli hetkittäin niin innokas, että siirsi hahmoa todella paljon. Pysin rauhoittamaan tilannetta ja ohjeistamaan siirtämään vain pieniä määriä hahmoja. Rauhallisuudella ja lapsia tsemppaamalla saimme animaatiot kuvattua. Se vaati minulta hereillä oloa ja tilanneherkkyyttä kaikkeen tekemiseen. Muutamia ongelmia tuli kuvauksissa, jolloin minulta vaadittiin nopeaa ongelmanratkaisutaitoa.

Keskimäärin kaikki lapset jaksoivat osallistua kuvaukseen. Toteutimme kuvaukset pareittain, jossa toinen oli kuvaaja ja toinen siirtelijä. Rooleja vaihdettiin parin kesken, jolloin mielenkiinto tekemistä kohtaan säilyi. Kukin pari oli kuvauspaikalla noin kuusi minuuttia ja sen jälkeen pääsi toinen pari kuvauksiin. Kukin pari kävi muutamaan otteeseen kuvauspisteellä. Yksi lapsista ei halunnut tulla enää uudestaan kuvaamaan, koska hänellä oli kalaravintolan piirtäminen kesken, mutta muut tulivat mielellään. Kyseiselle ryhmälle oli eduksi se, että kuvaukset tehtiin pieninä paloina, eikä kenenkään tarvinnut keskittyä pikkutarkkaan tekemiseen liian kauan, vaan lapsi pääsi välillä vapaasti piirtämään ja oleilemaan toisen pöydän ääreen. Jokaisen parin kohdalla näytin, mitä tehdä ja se tuki tekemistä kuvausten edetessä.

4.5 Viides viikko: Ensi-iltaan valmistautuminen ja ohjaajan editointityö

Pienryhmätapaamisella valmistauduimme ensi-iltaan lasten kanssa harjoittelemalla YouTubesta Zombisumba-tanssia. Ennen tanssiharjoittelun alkua otimme energiapurkuleikin Tipsu Tolvanan pyynnöstä. Musiikin soidessa sai liikkua tilassa vapaasti ja kun musiikki loppui, piti istahtaa tyynylle. Tyynyt vähenivät leikin edetessä.

Tipsu Tolvana näytti lapsille Smartboardilta Zombisumba -YouTube-videon. Tanssia oli helppo harjoitella Sami Varvikon tekemän opetusvideon tahdissa. Tanssia harjoiteltiin osissa ja tekemällä useita toistoja. Lopulta pikkupalaset yhdisteltiin ja lapset tanssivat koko tanssin videon ja minun tuellani. Minun tehtäväni oli näyttää ja kertoa, mikä liike on seuraavaksi tulossa.

Minä editoin elokuvat vapaa-ajallani. Yritin editoida elokuvia ensin harjoituselokuvan avulla, jotteivät lasten tekemät animaatiot menisi pilalle. Elokuvat kuvattiin ilmaisversiolla, mutta editointivaiheessa huomasin, että siinä ei ole kaikkia tarvittavia ominaisuuksia, niin päädyin ostamaan sovelluksen itselleni. Editointi olisi ollut helpompaa tietokoneella, mutta kuvausvälineenä käytettiin tablettia, joten päädyin editoimaan samalla työvälineellä. Editointi aiheutti yllättävän paljon ongelmia. Ennen projektin alkua olin pohtinut, että joku lapsista voisi lukea tarinat animaatioiden päälle. Kuitenkin ryhmän 21 lapsesta vain muutama osasi lukea ja oikeastaan vain yksi tarpeeksi hyvin, niin luetusta tarinankerronnasta luovuttiin ja päädyttiin tekstiruutuihin.

Huomioita ohjauksesta

Ohjeistus Zombisumbaan tuli YouTubesta, mutta näin nuoria lapsia ohjatessa pelkkä video ei riittänyt, vaan minä annoin lisäohjeita ja havainnollistin liikkeitä. Video vaati monta tauotusta, jotta koko ryhmä oppi tanssiliikkeet ja pysyi ohjauksessa mukana.

Ensimmäinen ryhmä intoutui esittämään ryhmäläisille omia suosikkimusiikkivideoita YouTubesta. Seuraavissa ohjauksissa tanssinharjoittelun jälkeen lapset esittivät toisilleen suosikkivideoita ja tanssivat vapaasti tilassa musiikin tahtiin.

Editointi ei onnistunut ilmaisversiolla. Yritin käyttää ohjelmaa, mutta tarvittavat työkalut olivat maksullisen version takana. Tämän vuoksi päädyin ostamaan ohjelman tabletilleni. Silloin editointi helpottui ja animaatioihin pystyi laittamaan taukoja, tekstejä ja musiikkia. Helpottavaa olisi ollut, jos editointiohjelma olisi toiminut suomen kielellä ja olisin aikaisemmin käyttänyt kyseistä ohjelmaa. Kolmen animaation editoinnin jälkeen alkoi tuntumaan, että ohjelmaa oli helpompi käsitellä.

4.6 Kuudes viikko: Ensi-ilta

Valmistelin tilan ja tein popcornit valmiiksi. Katsoimme animaatiot esiopetustilassa Smartboardilta, jonka eteen olin rakentanut katsomon penkeistä ja tyynyistä. Lapset saapuivat kaikki tilaan ja katsoivat animaatiot. Tämän jälkeen lapset siirtyivät seisomaan ja ottivat tilaa ja ryhmän muut varhaiskasvattajat saivat seurata heidän esittämänä Zombisumban. Tanssi oli harjoiteltu edeltävällä viikolla pienryhmissä ja ensi-illassa se esitettiin ensimmäistä kertaa yhdessä koko ryhmän kesken. Minä tanssin lasten kanssa ja näytin esimerkkiä. Musiikki tuli Smartboardilta, jossa YouTube-video pyöri.

Huomioita ohjauksesta

Lapset olivat todella ylpeän oloisia tuotoksistaan. Oman animaation esityksen aikana osa lapsista nousi seisomaan ja kovalla äänellä kysyivät, onko tämä minun elokuvani. Lapset jaksoivat katsoa toistensa elokuvia hienosti ja keskittyivät elokuvien seuraamiseen ja antoivat toisille katselurauhan. Jokaisen esityksen jälkeen annettiin aplodit. Jatkossa lapsille voisi antaa elokuvaliput.

4.7 Linkki animaatioihin

Alla on linkki animaatioihin, joita ryhmät valmistivat. Animaatiot löytyvät YouTubesta.

https://www.youtube.com/watch?v=hikjZez9uag&list=PLIP9fdj_VTvPxewW3Z9MiJvbCA5LRSqnm

5 Tulokset ja palaute

Palautetta ja tuloksia kerättiin osallistuvalla havainnoinnilla, tutkimuspäiväkirjalla ja keskusteluissa nousseista palautteilla. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, miten varhaiskasvattajat voisivat toteuttaa mediakasvatuskokeilun 3–5-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmässä animaation keinoin. Yksi mahdollinen vaihtoehto on tässä opinnäytetyössäni esitelty projekti, jossa mediakasvatusta toteutettiin projektiluontoisesti varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvattajat voivat tätä työtä lukiessaan pohtia keinoja järjestää mediakasvatusta omassa ryhmässään. Tästä opinnäytetyöstä varhaiskasvattajat saavat työkaluja ja tukea omaan työhönsä.

Jatkuva ja tiivis yhteistyö kyseisen ryhmän varhaiskasvattajien kanssa mahdollisti haluttuun lopputulokseen pääsemisen. Varhaiskasvattajat olivat projektissa niin suunnittelussa, kokeilussa kuin toteutuksessa mukana seuraamassa alusta loppuun saakka. He pääsivät läheltä seuraamaan projektissa käytettäviä välineitä ja saivat näin konkreettisia työkaluja varhaiskasvatuksessa toteutettavaan mediakasvatukseen.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli, miten varhaiskasvattajat voisivat hyödyntää kokeilun oppeja omassa työssään jatkossa. Varhaiskasvattajat voivat hyödyntää projektin oppeja kokeilemalla ohjauksia ja tekemällä itse osioita projektista tai mahdollisesti kokonaisuudessa koko animaatioelokuvaprojektin. Opinnäytetyön tavoitteena oli rohkaista varhaiskasvattajia kokeilemaan mediakasvatusta ja esitellä keinoja, joilla se on mahdollista. Opinnäytetyöni seuraamisesta ja siihen osallistumisesta tämän kyseisen päiväkotiryhmän kasvattajat saivat siihen tarvittavat työkalut.

Projektissa toteutetun animaatioprojektin avulla varhaiskasvattajat huomasivat, että mediakasvatus on ollut jo aikaisemmin osana varhaiskasvatuksen arkea. Mediakasvatus on ollut pienempää tekemistä, kuten esimerkiksi sanomalehtiä tai videoiden katselua. Animaatioprojekti auttoi ymmärtämään, että mediakasvatuksen toteuttaminen animaation keinoin ei ole niin vaikeaa kuin varhaiskasvattajat olivat luulleet. Varhaiskasvattajilla oli entuudestaan osaamista ja animaatioprojektin läheltä seuraaminen vakuutti varhaiskasvattajat siitä, että he itsekkin voisivat opettaa mediakasvatusta.

Projektin aikana keskustelin ohjauksista työryhmän kesken ja sain paljon vinkkejä projektiin. Kävimme keskustelua myös projektin jälkeen ja ryhmän varhaiskasvattajat olivat tyytyväisiä malliprojektiin ja halusivat myös itse kokeilla tulevaisuudessa jotain vastaavaa. Varhaiskasvattajat olivat ajatelleet, että mediakasvatus vaatii välineistöä, joista heillä ei ole riittävää osaamista, mutta projektin avulla ymmärrys mediakasvatuksen arkisuudesta vahvistui ja antoi heille uskoa omaan kykyihinsä ja osaamiseensa.

Projektin vetämisen jälkeen pyysin suullisen ja kirjallisen palautteen ryhmän varhaiskasvattajalta (Liite 4). Palautteesta kävi ilmi, että projekti oli tarpeellinen ja antoi aikuisille sekä lapsille mahdollisuuden tutustua johonkin uuteen. Idea lähti omasta ideastani ja ryhmän varhaiskasvattajat ottivat aiheen ilolla vastaan. Tavoitteenani oli tehdä lapsilähtöinen kokonaisuus taidelähtöisinmenetelmin ja se toteutui ryhmän varhaiskasvattajienkin mielestä onnistuneesti. Lopputulos oli lasten näköinen ja lapset itsekin olivat ylpeitä tuotoksista ja halusivat esitellä niitä vanhemmilleen ja sukulaisille. Animaatioprojekti toi esille ennalta tuntemattomampaa osa-aluetta sekä monipuolisuutta lapsiryhmän toimintaan ja antoi henkilökunnalle uusia ulottuvuuksia ja tervetullutta vaihtelua työhön.

Lapset pääsivät opettelemaan, harjoittelemaan, luomaan ja toteuttamaan monenlaisia osaamisalueita, kuten sadun keksimistä yhdessä, muovailua, maalausta, piirtämistä, leikkaamista, sommittelua, kuvaamista ja hahmojen liikuttamista. Kaiken tämän lisäksi samalla tuli harjoitusta muun muassa oman vuoron odottamisessa, ohjeen kuuntelussa ja sen mukaan toimimisessa, yhteistyössä, kaveritaidoissa, neuvottelussa, toisen aikaansaannosten kunnioittamisessa. Varhaiskasvatussuunnitelman laaja-alaiset oppimisalueet tulivat projektissa monipuolisesti huomioiduksi sekä mediakasvatuksesta näkökulmasta että muutenkin.

Varhaiskasvattajien palautteen mukaan olin projektissa lapsia innostava ja kärsivällinen. Lapset olivat satunnaisesti erittäin haltioissaan ja innostuneita projektista. Minun jämää ja luonteva tapani toimia lasten kanssa takasi mediaprojektin etenemisen ja onnistumisen. Koko projektin ajan olin vuorovaikutuksessa lapsiin, kasvattajiin ja vanhempiin. Projektin

edetessä olin yhteydessä vanhempiin ja kerroin, missä vaiheessa projektia etenimme. Päivien päätteeksi annoin palautteen lapsille heidän toiminnastaan pienryhmissä.

Palautteen mukaan olin johdonmukainen, lasta kuunteleva ja kunnioittava, kärsivällinen, jämäkkä ja samalla sopivan lempeä. Minun tapani hoitaa, kasvattaa ja opettaa lapsia vaikuttaa positiivisesti heidän kasvuunsa ja kehitykseen. Palautteen mukaan minulla oli tilannetajua ja rohkeutta tarttua välittömästi myös haasteellisiin tilanteisiin ja hoitaa ne perusteellisesti. Projektin aikana sain toimia täysvaltaisena jäsenenä varhaiskasvatustiimissä.

Palautetta kerättiin myös vanhemmilta suullisesti projektin aikana ja sen jälkeen sai kirjoittaa vapaan sanan projektista. Vanhemmat olivat pääosin innoissaan erilaisesta tekemisestä. Kukaan vanhemmista ei tuonut esille mitään negatiivista. Esittelen alla muutaman saadun palautteen vanhemmilta ja lapsilta.

Kiva projekti, popparit toimivat, oli mukavaa katsoa kotona lapsen kanssa yhdessä elokuvia.

Lapsi kertoi viikoittain kotona mitä oli itse tehnyt projektiin liittyen esim. muovailu, kuvaus ja tausta maalaus. Lapsen mielestä oli ollut mielenkiintoinen homma.

Projekti oli mielenkiintoinen ja siitä puhuttiin paljon kotona. Lapsille oli kiva ja opettavainen kokemus tehdä oma animaatioelokuva alusta loppuun. Isovelikin kiinnostui projektista.

Sitä elokuvaa oli tosi kiva tehdä. Paras oli pingviini!

Lapsen palaute: oli kiva tehdä elokuva ja valmistella sitä. Äidin palaute: Kaikki esitykset olivat tosi hienoja. Katsottiin ne lapsen kanssa yhdessä. Toivottavasti ovat esillä edelleen, voitaisiin katsoa uudestaan.

Lapsi kertoi projektista innolla ja oli ylpeä esitellessään lopputulosta vanhemmilleen. Mukava ja lasta osallistava projekti, jollaisia saisi toteuttaa

varhaiskasvatuksessa enemmänkin. Plussaa myös digitaalisten oppimisympäristöjen tavallisesta kekseliäämmästä hyödyntämisestä.

Ei ollut vaikeaa oli tosi kivaa. Ei kannattanut tehdä leppäkertulle kännykkää, koska se näytti täplältä. Kivointa oli tehdä ne tyypit muovailuvahasta. Sillä ei ollut mustia täpliä vaan keltaiset ja muuten se oli punainen. Oli hauska katsoa animaatiot ja sai oikein popcornia. Yhdessä elokuvassa mentiin kakkuun suojaan ja oli Nerf-pyssyt.

Lapsi puhui innokkaasti projektista kotona. Lavasteiden tekeminen, kuvaaminen ja kotiin saatu tuotos oli parasta projektissa. Itse muotoiltu ja suunniteltu hahmo oli vanhempien mielestä hyvin lapsensa näköinen. Projekti kokonaisuudessaan oli hieno niin lapsen kuin vanhempienkin mielestä.

Saadun palautteen pohjalta voin todeta, että projekti aiheutti keskustelua kotona. Vanhemmat saivat elää mukana projektissa ja näkivät tuotokset hahmojen ja animaatioiden kautta. Mediakasvatus siirtyi myös kotiin, kun vanhemmat ovat lastensa kanssa katsoneet elokuvat kotona.

Yhdistin mediaprojektiini mediakasvatusta lapsilähtöisesti. Opetin lapsia itse tuottamaan animaation ja oppimaan sen tekemisen eri vaiheet. Tänä päivänä usean lapsen toiveammatti on tubettaja tai YouTube-tähti, niin on hyvä jo pienestä pitäen harjoitella sisällöntuottamista. Keskustelimme myös, missä ja miten animaatiot julkaistaan ja kenellä on oikeus nähdä ne.

Useassa lukemassani lähteessä sanotaan, että animaatioista olisi hyvä tehdä vuosittain jatkuva perinne, jotta myös lapset huomaisivat kehityksensä. Animaatioprojektin ei tarvitse olla näin laaja, vaan pienempikin projekti on mediakasvatusta. Uutta projektia ei ole vielä suunnitelmissa, mutta kynnyks on madallettu ja innostus herätetty ryhmän kasvattajissa. Koko talo seurasi projektin etenemistä, ja muidenkin ryhmien kasvattajat kuuntelivat vinkkejä ja seurasivat projektin etenemistä sivusta.

Tulevaisuudessa pystyn myös itse hyödyntämään malliprojektia työssäni tai esittelemään sitä kollegoilleni. Projekti on koottu kokonaisuudeksi, ja siitä varhaiskasvattajat saavat apua ja tukea mediakasvatukseen. Perehtyminen varhaiskasvatussuunnitelmiin auttoi minua ymmärtämään pedagogista puolta ja leikin taakse piilotettuja tavoitteita.

Jatkossa olisi mukavaa päästä toteuttamaan animaatioprojekti jonkin toisen ryhmän kanssa. Työskentelen itse lastensuojelussa ja ajattelin, että tämän tyylinen animaatioprojekti olisi toteutettavissa myös siellä. Tässä projektissa tuli ottaa huomioon lasten ikä ja kehitystasot, mutta lastensuojelussa teinien kanssa voisin tehdä enemmän terapeuttisemman projektin. Siinä huomio kiinnittyisi enemmän projektin aiheeseen ja sen merkitykseen lasten elämässä. Mediakasvatus ja animaatioiden tekeminen lapsilähtöisesti tulisi olla isompana osana varhaiskasvatuksen arkea.

6 Pohdinta

Projektissa kohderyhmää ei tarvinnut erikseen valita, vaan se valikoitui harjoitteluryhmäni mukaan. Hyvänä puolena tässä oli, että tein harjoittelun samaan aikaan kuin opinnäytetyön, jolloin ryhmän lapset ja aikuiset olivat projektin työvaiheessa tuttuja. Sain keskittyä tekemiseen ja lapsilähtöiseen ohjaamiseen, eikä lapsiin tutustumiseen mennyt enää aikaa. Tietenkin ihmiset tutustuvat koko ajan syvemmin, mutta lasten nimet olivat minulle jo tuttuja, ja minulla oli tietoa heidän persoonallisista piirteistään. Tämä auttoi suunnittelussa ja ohjauksissa. Pystyin ennakoimaan tilanteita ja soveltamaan suunnitelmaani kunkin persoonan tai ryhmän kohdalla.

Keskustelut opinnäytetyön aiheesta olivat opettavaisia. Ensin pohdin tekeväni jotain liikunnallista, kuten aistiradan lokeroille tai vinkkivihkosen talviliikunnasta koteihin. Ensimmäisenä päivänä harjoittelussa keskustelimme varhaiskasvattajien kanssa mediaprojektista. Ensin oli ideana tehdä yksi animaatioelokuva koulutehtävänä joidenkin lasten kanssa. Päädyimme yhteistuumiin suunnittelemaan, että ohjaukset tapahtuvat pienryhmätuokioissa, joissa valmistamme koko ryhmän lasten kanssa kolme animaatioelokuvaa. Tällä tavalla kaikki lapset pääsivät mukaan kokonaisuuteen.

Olin harjoitellut pienryhmäohjauksia ennen animaatioprojektin alkua ohjaamalla pienryhmille leskenlehti ja sinivuokko askartelun. Se oli erittäin hyvä pohjatyö ja ohjausharjoitus tulevaa animaatioprojektia ajatellen. Silloin tutustuin kunkin pienryhmän ominaispiirteisiin ja tein tutkimuspäiväkirjaan muistiinpanoja. Myös aamupiirin merkitys, jossa Tipsu Tolvana esittäytyi ensimmäisen kerran, oli lasten innostamisen kannalta oleellista. Lapset näkivät Tipsun ja keksivät sille nimen ja jäivät odottamaan, mitä seuraava viikko tuokaan tullessaan Tipsun kanssa seikkaillessa.

Vielä projektin alkumetreillä mediakasvatus oli minulle melko vierasta. Nykymaailmassa medialaitteet ja ympäröivä digitalisaatio kuuluvat elämään, mutta mediakasvatus osana varhaiskasvatuksen arkea, huomioiden varhaiskasvatussuunnitelmat ja opetushallituksen määritelmät, vaativat lisäperehtyneisyyttä. Internet on pullollaan mediaa ja sieltä tiedonhankinta oli mielenkiintoista. Mitä syvemmälle aiheeseen perehdyin, sitä enemmän se

alkoi kiinnostamaan ja huomasin, että jo suunnitelmavaiheessa olinkin tiennyt asiasta enemmän kuin uskoin.

Minulla oli entuudestaan vahva ohjaustausta lasten liikunnan ja draamakasvatuksen parissa, joten projektin edetessä se motivoi minua kehittämään ja kokeilemaan erilaisia asioita animaatioprojektissa. Minun ei tarvinnut keskittyä itse ohjaamiseen, vaan pystyin kehittämään ohjauksia lennosta ja kokeilemaan erilaisia variaatioita vahvan kokemukseni ansiosta. Jos ohjaaminen olisi ollut vierasta, en olisi pystynyt lennosta vaihtamaan suunnitelmia ja oppimaan virheistäni.

Animaatioprojektissa minun tuli olla rohkea ja heittäytyä tekemiseen täysillä, jotta lapsille tulisi luottavainen olo ohjauksia kohtaan. Heittäytyvä ohjaaja antaa lapsille motivaatiota ja uskallusta antautua tekemiseen. Opiskellessani Suomen urheiluopistossa sen aikainen rehtori Tapani Ilkka sanoi: ”Aseenne alussa on lopputulos lopussa”. Edellä mainittua lausetta voi pitää ohjenuorana kaikessa ohjaamisessa ja tekemisessä. Jos projektiin uskoo, tekee työn hyvin ja suunnittelee kunnolla, ei lopputulos voi olla kuin erinomainen. Draamakasvatuksen perusopinnoissani opetettiin, että ”moka on lahja” ja tämä lause oli myös muistissa ohjauksissa ja suunnittelussa. Virheiden kautta opitaan ja niistä saadaan varsinkin opinnäytetöihin hyvää tietoa.

Aito kohtaaminen lapsen kanssa ja hänen kuuntelemisensa on tärkeää. Ohjaajan tulee arvostaa kuulemaansa ja hyväksyä lapsilta tulevat viestit. Lapsen tulee kokea, että hän tulee kuulluksi ja kokemus siitä, että he ovat lasten kesken saaneet esimerkiksi tarinan aikaiseksi. (Turja & Vuorisalo 2017, ss. 36–55). Ohjaaja mahdollistaa ohjeistuksilla lapsikeskeisen tekemisen siten, että lapsille tulisi tunne heidän tehneen sen keskenään. Varsinkin, kun projektissa yhtenä osana oli osallisuus ja lapsilähtöisyys, lasten eleet, ilmeet ja puheet ovat erittäin tärkeässä osassa projektin onnistumisen kannalta. Osallisuudessa lapsi pääsee tietoisesti vaikuttamaan tekemiseensä ja vaikuttamaan sosiaaliseen ympäristöönsä ja se pyrittiin pitämään mielessä koko projektin ajan.

Pyrin olemaan sosiaalisesti läsnä tilanteissa ja laskeutumaan lasten tasolle. Jos olisin puhunut seisaaltaan ja lapset olisivat katsoneet minua alemmalla tasolla, olisi se heikentänyt meidän

keskinäistä vuorovaikutustamme. Pyrin fyysisesti laskeutumaan lasten kanssa samalle tasolle, jotta lasten olisi helpompi tulkita ja nähdä minun eleitäni ja ilmeitäni. Tärkeää oli myös, että lapset asettavat niin, että jokainen näkee ja kuulee mitä ollaan tekemässä. Jos ohjaukset ovat liian tiukkoja ja lapselle ei anneta tarpeeksi vapautta toimia saattaa ryhmän keskeinen ilmapiiri muuttua negatiiviseksi. Siksi kultaisen keskitien löytäminen ohjauksiin vaatii taitoa ohjaajalta, jotta ohjaukset pysyvät mielekkäinä lapsille.

Teoriaosuudessa esittelin, miten tärkeässä osassa varhaiskasvatus on osana lapsen elämää. Vanhemmillä on vetovastuu lapsen kasvatuksesta, mutta varhaiskasvatus tukee vanhempia ja lasten kasvua (Pihlaja & Viitala, 2019, s. 20). Varhaiskasvatus pohjaa erilaisiin lakeihin ja velvoitteisiin, joita varhaiskasvatusyksikön tulee noudattaa. Mediakasvatus on nostettu mukaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin vuonna 2018. Suunnitelmassa painotetaan, että toiminta tulisi olla lapsilähtöistä (Opetushallitus, 2019, s. 33). Työn yksi tarkoitus oli, että lapset pääsevät itse tuottamaan ja tekemään animaatioprojektin. Aikuinen tukee ja antaa elementit ja lapset rakentavat siitä oman näköisensä kokonaisuuden. Mediakasvatus kuuluu oppimisen eri osa-alueisiin (Opetushallitus, 2019, s. 40), minä ja meidän yhteisömme -osioon. Siinä painotetaan lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisena ja itsenäisesti, ilmaisten itseään yhteisön jäsenenä. Lapsille tulee opettaa vastuullista median käyttöä sekä antaa heidän tutustua erilaisiin mediasisältöihin ja käydä niitä läpi leikin, taiteen ja draaman avulla. Tässä projektissa pyrittiin ottamaan huomioon nämä oppimisen eri osa-alueet.

Laaja-alaiset osaamisen tavoitteet olivat mielessäni jo suunnitteluvaiheessa.

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa on viisi erilaista laaja-alaisen osaamisen tavoitetta, joita ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjentaidot, viestintäteknologia sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Opetushallitus, 2018, s. 23) Ajattelu ja oppiminen oli lapsilla mukana koko projektin ajan. Haastoin lapsia ajattelemaan ja yhdessä pohtien oppimaan uusia asioita. Kulttuurista osaamista tuli projektin kokonaisuudesta ja yksittäisistä harjoitteista kuten piirtäminen, tanssiminen, muovailu, esiintyminen, ensi-ilta ja niin edelleen. Vuorovaikutus ja ilmaisu olivat osana projektia. Lapset olivat vuorovaikutuksessa keskenään ja ryhmän ohjaajaan. Harjoittelimme oman vuoron odottamista, ohjeiden kuuntelua ja yhdessä

tekemistä. Ilmaisussa lapset pääsivät sanoittamaan tarinoita, energianpurkuleikeissä ilmaisemaan itseään kehollisesti ja tuottamaan taideteoksia, joita lapset pääsivät myöhemmin esittelemään myös vanhemmilleen. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot olivat keskiössä varsinkin ohjausten lopussa, kun yhdessä siivosimme paikat kuntoon. Ohjauksissa puhuimme mediasisällöistä, joiden toivottiin tulevan myös lasten arjen taitoihin mukaan. Lapset oppivat viestintäteknologiaa käyttäessään medialaitteita tabletin muodossa. Lapset pääsivät myös osallistumaan ja vaikuttamaan projektiin kaikissa sen vaiheissa ja kertomaan omia mielipiteitään. Mielipiteiden ja kommenttien avulla tuotoksiin tuli muutoksia. Mielestäni onnistuin tuomaan esille varhaiskasvatussuunnitelman laaja-alaiset osaamisen tavoitteet monipuolisesti.

Mediakasvatus oli kaiken lähtökohtana tässä opinnäytetyössä. Halusin suunnitella sellaisen projektin, joka tukisi mahdollisimman paljon lasten kasvua ja kehitystä sekä antaisi varhaiskasvattajille rohkeutta opettaa mediakasvatusta mahdollisimman laajasti ja asiantuntevasti. Ennen projektin alkua mediakasvatus oli minulle vierasta, mutta kun perehdyin asiaan, niin löysin paljon kirjallisuutta, vinkkivihkosia ja internetjulkaisuja aiheesta. Kun vähän jaksaa nähdä vaivaa, niin tietoa on tarjolla yllin kyllin. Mediaa tulee harjoitella turvallisessa ympäristössä. Lapsille tulee opettaa mediataitoja ja herättää heidän kiinnostuksensa aiheeseen (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, s. 17). Opetus tulee olla leikinomaista ja lapsi tavallaan huomaamattaan oppii uutta. Varhaiskasvattajalla tulee olla punainen lanka päässään tekemisessä ja pedagoginen ajatus, jotta toimintaa voi pohjata varhaiskasvatussuunnitelmiin.

Esittelin teoriaosuudessa, miten mediakasvatusta voidaan tarkastella neljästä eri näkökulmasta (Opetusministeriö, 2008, s. 7). Hyödynsin näitä kaikkia näkökulmia projektissani. Taiteellinen näkökulma, joka keskittyy oman median tuottamiseen. Tietotekniikan hyödyntäminen, sisältöjen analysointi ja lastensuojelullinen näkökulma. Otin taiteellista näkökulmaa mukaan taustojenmaalaamisen ja hahmojen valmistamisen kautta. Hahmojen piirtäminen ja pehmolelujen käyttö olisi ollut myös mahdollista, mutta pidin tärkeänä, että lapset pääsivät itse käyttämään mielikuvitusta ja omaa luovuutta. Ajattelin, että kolmiulotteiset hahmot ovat tämän ikäisille lapsille helpompia siirrellä kuin paperipalaset.

Olen opiskellut draamakasvatuksen perusopinnot ja näitä oppeja pääsin hyödyntämään myös tässä projektissa. Leikki on yksi draamakasvatuksen lähtökohta. Tässä työssä sukkellettiin leikin varjolla mediakasvatuksen maailmaan animaation keinoin. Animaatio käsitteenä oli kohderyhmälle vieras, joten oli tärkeää esiteillä heille heti ensimmäisellä kerralla, mitä animaatio oikein on. Katsoimme YouTubesta animaatioelokuvan ja lapset saivat esittää kysymyksiä aiheeseen liittyen ja kertoa omista kokemuksistaan. Puhuimme esimerkiksi Disneyn elokuvista ja että aikoinaan nekin on piirretty käsin, mutta nykyään kaikki on mahdollista tehdä erilaisten tietokoneohjelmien avustuksella. Samalla puhuttiin pelien ja elokuvien ikärajoista ja siitä, miksi ikärajoja laitetaan ja mikä niiden merkitys on. 3–5-vuotiaan lapsen ei kuulu pelata K-12 peliä, koska se saattaa olla haitaksi hänen kasvulleen ja kehitykselleen.

Sadutuksen kohdalla toivoin lasten innostuksen ja luovuuden heräävän. Johdattelin lapset seikkailun maailmaan, jossa minä ja Tipsu Tolvana veimme lapset leikkeihin ja teltaan katselemaan kuvakortteja. Tarkoituksena oli tehdä jotain normaalista poikkeavaa tutussa ja turvallisessa huoneessa. Sadutuksessa apuna käytettävät tukilauseet auttoivat tarinoiden keksimisessä ja lapset intoutuivat luomaan monenlaisia tarinoita. Lasten sanomisista oli välillä vaikeaa valita vain yksi osaksi yhteistä tarinaa.

Projektin kohderyhmän lapset kuuluivat myöhäiseen leikki-ikään. Kokonaisuutta suunniteltaessa minun oli tärkeää perehtyä 3–5-vuotiaiden motoriseen, kielelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen, jotta pystyin suunnittelemaan ikätasoon sopivan kokonaisuuden. Myös ikäryhmän keskeisien erojen ymmärtäminen tuli ottaa huomioon suunnittelussa, koska kolmevuotias ja viisivuotias saattavat olla kaikilla näillä osa-alueilla eritasoisia. Keskimäärin kohderyhmässä oli lähempänä viittä ikävuotta olevia, mutta myös muutama kolmevuotias oli mukana tekemisessä.

Tämän päivän lapset elävät erilaisessa maailmassa kuin esimerkiksi varhaiskasvattajat ovat eläneet lapsuudessaan. Joka puolelta tulvii mediaa, joten niiden hyödyntäminen ja harjoittelu on tarpeen varhaiskasvatuksessa. Kuten Mertala ja Salomaa (2016) toteaa teoriaisuudessa, että usea varhaiskasvattaja suhtautuu varoen mediakasvatukseen, koska pelkää ettei hallitse laitteita tai tunne mediaa tarpeeksi. Tämän projektin tavoitteena oli

esitellä, että se ei ole niin vaikeaa. Lasten kanssa yhdessä uuden medialaitteen kokeilu saattaa olla todella opettavaista kummallekin osapuolelle. Ryhmässä on voimaa, osa lapsista ei välttämättä ole koskaan käsitellyt esimerkiksi tablettia, kun taas toinen lapsista on käsitellyt sitä jo vauvasta lähtien. Lapset voivat toimia toisilleen vertaisopettajina ja aikuinen tarkkailee opetustilanteen onnistuvuutta ja auttaa tarvittaessa. Vaikka ryhmäni varhaiskasvattajat sanoivat, etteivät ole juurikaan käyttäneet mediakasvatusta osana työtään alkoi sieltä kumminkin löytymään paljon mediakasvatusta. He olivat lukeneet sanomalehtiä yhdessä lasten kanssa, kuunnelleet musiikkia cd-soittimesta ja puhelimista, etsineet puuttuvia tietoja Googlasta ja piirtäneet elokuvahahmoja.

Ohjauksissa ideana oli kolmen ryhmän avulla muokata niistä mahdollisimman käyttökelpoisia. Muokkasin ohjauksia ja lisäilin seuraaviin ohjauksiin joitakin harjoitteita, jos huomasin, että joku harjoite ei toimi tai jokin harjoite tarvitsee hieman muutoksia. Toivoin, ettei sama ryhmä tule aina ensimmäisenä ohjaukseen vaan ryhmien järjestys vaihtelee viikoittain, jotta kaikki saavat vuorollaan myös kahteen kertaan aikaisemmin vedetyn ohjauksen. Mielestäni tämä työtapa lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Kussakin pienryhmässä oli omanlaisiaan toimijoita ja vaikka kahdessa ensimmäisessä ohjauksessa jokin harjoitus oli toiminut todella hyvin ja ohjaussuunnitelmaa oli hiottu, kuitenkin saattoi olla niin, että kolmannessa ohjauksessa minun tuli muokata ohjausta seuraavia tuokioita varten. Oli myös hienoa huomata jossain ryhmässä toimimattoman harjoitteen toimivuus seuraavassa ryhmässä. Tämän vuoksi oli hyvä kokeilla harjoitteita eri ryhmillä ja pohtia, mikä vaikutti siihen, että joku ei toiminut jossain ryhmässä ollenkaan ja jossain hienosti. Tähän liittyen kävin muiden ryhmän varhaiskasvattajien kanssa antoisia keskusteluita jo ohjausvaiheessa ja ohjauksien päätyttyä.

Vaikka ohjaustilanteet tapahtuivat pääsääntöisesti vain minun ja lasten kesken, niin ryhmän muut varhaiskasvattajat tukivat ja kävivät dialogia minun kanssani koko prosessin aikana ja antoivat vinkkejä sekä kuuntelivat huomioita. Minulla oli mahdollisuus kysyä ja pohdiskella asioita. Dialogit varhaiskasvattajien kanssa oli lopputuloksen kannalta merkittävää. Ajatusten vaihtaminen, toiselta kysyminen ja toisen kyseenalaistaminen auttoivat rakentamaan eheän kokonaisuuden.

Monikulttuurisuus osana varhaiskasvatusta nousi opinnäytetyössäni esiin, koska ryhmässä oli muutama lapsi, joilla ei ollut vielä käytössä suomen kieltä. Se aiheutti projektin suunnitteluvaiheessa pohdittavaa, jotta jokainen lapsi saisi tasavertaista kasvatusta ja ohjeistusta. Tämän vuoksi otin projektin ohjeistusosuuksissa huomioon tämän ja pyrin havainnollistamaan kaikkea ohjaamaani elein ja ilmein sanojen lisäksi. Muista kulttuureista tulleiden lasten mielipiteitä tulee hyödyntää ja antaa heidän kertoa omasta taustastaan ryhmän muille lapsille.

Jatkossa animaatioprojektia voisi hyödyntää ryhmän kanssa jokavuotisena projektina, jolloin lasten ikä ja kehitystaso on muuttunut ja näin myös animaatioprojekti kulkisi lapsen varhaiskasvatuspolun mukana vauvasta esikoululaiseksi. Itse toivoisin pääseväni kokeilemaan animaatioprojektia eri ikäisten kohderyhmien kanssa, jolloin vanhempien lasten kanssa projekti olisi terapeutisempi ja heidän omaan elämäänsä liittyvä. Animaatioiden avulla pystyisin käymään lasten elämässä tapahtuvia vaikeita asioita läpi mediakasvatuksen keinoin. Tässä projektissa huomio kiinnittyi uuteen välineistöön tutustumiseen ja rekvisiitan tekoon, mutta jatkossa haluaisin keskittyä enemmän sisältöön ja sen opettavaisiin viesteihin.

Jatkossa voisi pohtia, pystyisikö kaiken tekemään kierrätysmateriaaleista. Nyt käytimme kierrätysmateriaaleja lisärekvisiittoihin, mutta jatkossa tämänlaisessa projektissa voisi hahmot ommella, vaikka vanhoista sukista ja vaatteista. Taustoina voisi käyttää vanhoja piirustuksia tai mennä vaikka luontoon kuvaamaan. Jos haluttaisiin vanhempia mukaan projektiin, voisi lapsi etsiä kotoa jonkun asian, jonka haluaa mukaan animaation kuvauksiin. Näin yhdistettäisiin kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä ja kotona voitaisiin katsoa, missä kotoa tuotu esine tai asia seikkailee animaatiossa.

Koronan vuoksi emme voineet järjestää kevätjuhlia, joten animaatioprojekti on hyvä tapa järjestää juhlat, jolloin vanhemmat näkevät askartelut ja tarinat kotoa käsin. Kuulin eräältä vanhemmalta jälkikäteen, että lapsi oli kotona kertonut animaatioiden katselemisesta varhaiskasvatuksessa. Kun vanhemmat saivat linkit animaatioihin, he olivat kotonakin tehneet popcornit, niin kuin päivähoitossakin oli tehty. Media antaa mahdollisuudet tähän, että animaatioelokuvia voidaan katsoa vielä monenkin vuoden jälkeen.

Kuvittelin aluksi opinnäytetyöstä tulevan muutaman kuukauden mittainen projekti ja saisin sen valmiiksi harjoittelun päätyttyä. Aiheeseen perehtyminen ja kokonaisuuden kokoaminen vei kuitenkin aikaa. Näin jälkikäteen ajateltuna projekti antoi enemmän, kun siihen perehtyi kunnolla ja antoi kirjoitusprosessille aikaa. Harjoittelu oli keväällä ja kokoaminen syksyllä. Kaikelle tekemiselle tuli kesälomalla tauko, mutta se varmasti jäsenteli asiaa päässäni ja antoi tukea kokonaisuuteen. Tutkimuspäiväkirjan merkitys oli oleellinen. Kuvittelin muistavani kaiken, mutta kirjoitusvaiheessa olin kiitollinen kattavista muistiinpanoistani. Kirjottaessani tutkimuspäiväkirjaa, pohdin kirjoittamani muistiinpanon merkityksellisyyttä. Lopputuloksen kannalta olin kiitollinen siitä, että olin kirjoittanut vähäpätöiset asiat muistiin.

Eettisyys ja luotettavuus tässä opinnäytetyössä olivat tärkeässä roolissa. Kohderyhmän riittävä tiedottaminen ja ajan tasalla pitäminen oli tärkeää. Tiedottaminen tapahtui lapsille, kasvattajille ja vanhemmille reaaliajassa projektin eri vaiheista. Minun perehtyneisyyteni aiheeseen ja tutkimusetiikan tieteellisten käytäntöjen noudattaminen huomioitiin koko projektin aikana. Tutkimuspäiväkirjan totuudenmukainen ja riittävän laaja kirjaaminen tukee tutkimuksen luotettavuutta.

Median ja draaman ihmeelliseen maailmaan kiteytyy lasten kirjailija Roald Dahlin lausahdus ”Katso loisteliain silmin kaikkea ympärilläsi, koska suurimmat salaisuudet on kätkeytyneet yllättäviin paikkoihin”.

Lähteet

- Colwell, J. (2015). *Reflective teaching in early education*, Bloomsbury.
- Eerola-Pennanen, P, Vuorisalo, M. & Raittila, R. (2017). Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa M., Koivula, A., Siippanen, P., Eerola-Pennanen, M. A Böök 2017. *Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallistumista ja hyvinvointia*. Vastapaino Oy.
- Unesco Communication and Information Sector (2013). *Global Media and Information Literacy. Assesment Framework; Country Readiness and Competencies*. Paris, France.
- Heikkinen, H. (2004). *Vakava leikillisuus*. Draamakasvatusta opettajille. VS.
- Hirsjärvi, s. Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. p.). Tammi.
- Hyvönen, P. (2012). *Laadullinen tutkimus, osa 1*. Oulun yliopisto.
<https://www.slideshare.net/LEToulu/laadullinen-tutkimusosa-1>
- Jalkanen, J. & Välimäki, H. (2021). *Mediamyyrän matkassa -mediakasvatus osaksi päiväkodin arkea* [Opinnäytetyö, Karelia-ammattikorkeakoulu].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021060814947>
- Jyväskylän yliopisto. (2021). Oman portfolion laatiminen, oppimisen ja osaamisen reflektointi. Haettu 16.9.2021 osoitteesta <https://peda.net/jyu/ht/yifl/mor>
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. (n.d.). Kuuluu kuvaan -hanke.
<http://mediataitokoulu.fi/kuuluukuvaan.pdf>
- Kauranen, K. (2011). *Motoriikan säätely ja motorinen oppiminen*.
- Koivula, M. (2017). *Lasten vertaisoppiminen päiväkodissa*. Teoksessa Koivula, M.; Siippanen, A.; Eerola-Pennanen, P.; Böök, M.A. 2017. *Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallistumista ja hyvinvointia*. Vastapaino Oy.
- Koivula, M. & Laakso, M-L. (2017). *Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmista*. Teoksessa Koivula, M.; Siippanen, A.; Eerola-Pennanen, P.; Böök, M.A. 2017. *Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallistumista ja hyvinvointia*. Vastapaino Oy.
- Koivula, M.; Siippanen, A., Eerola-Pennanen, P., Böök, M.A. (2017). *Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallistumista ja hyvinvointia*. Tampere.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. (2015). *Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille*. PS-kustannus.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. (2009). *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Gaudeamus

- Lapset Tanssimaan. (2018) *Sami Varvikko-Zombisumba* [Lapset tanssimaan-opetusvideo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=TqeiZKGETcw>
- Lapset Tanssimaan. (2018). *Sami Varvikko – Zombisumba* [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=k8pvuBHbWJE>
- Lehtinen, J. (2013). *Animaation historia*. Finn lecture.
- Lehtinen, E. & Koivula, M. (2017). *Leikki yhdistää lapsia ja aikuisia*. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A., Eerola-Pennanen, P., Böök, M.A. 2017. *Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallistumista ja hyvinvointia*. Vastapaino Oy.
- Leikkonen, J. (2001). *Alkuharjoitteista roolin rakentamiseen*. Teoksessa Korhonen, P. & Ostern, A. (toim.) *Katarsis – draama, teatteri ja kasvatus*. Atena.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2019). *Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa*. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa/>
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. (2008). *Mediamuffinssi -hanke*. Stakes & Opetusministeriö.
- Mertala, P. & Salomaa, S. (2016). *Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen*. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spisák, S. (toim.), *Monimuotoinen mediakasvatus* (ss. 154–175). Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja. http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
- Mustola, M. & Rissanen, M-J. (2017). *Mediaympäristö*. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A., Eerola-Pennanen, P., Böök, M.A. 2017. *Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallistumista ja hyvinvointia*. Vastapaino Oy.
- Opetushallitus. (2019). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opetusministeriö. (2008). *Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa*. Mediamuffinssi-hanke. Painotalo Seiska Oy.
- Owens, A & Barber, K. (2002). *Draamakompassi – prosessidraaman suunnittelu, käytännön työskentely, arviointi ja reflektointi*. Draamatyö valossa. Jyväskylän yliopisto 2004.
- Peda.net. (n.d.). *Pysäkki 1: Mikä on animaatio?* <https://peda.net/p/AnniVidb%C3%A4ck/animaatiokoulu/animaatiokoulu/p1moa>
- Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) (2019). *Varhaiserityiskasvatus*. PS-kustannus.

- Ruhala, A. (2010). Varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-1-20379>
- Stenius, T.; Karlsson, L. & Mannerheimin Lastensuojeluliitto, (2005). *Yhdessä lasten kanssa – Seikkailu osallisuuteen*. Miktor.
- Storvik-Sydänmaa, S.; Tervajärvi, L. & Hammar, A-M. (2019). *Lapsen ja perheen hoitotyö*. SanomaPro Oy.
- Tilastokeskus. (2021). *Kvalitatiivinen tutkimus*.
http://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html
- Toivanen, T (2010). *Kasvuun! Draamakasvatusta 1–8-vuotiaille*. WSOYpro OY.
- Turja, L. & Vuorisalo, M. (2017). *Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa*. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A., Eerola-Pennanen, P., Böök, M.A. 2017. *Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallistumista ja hyvinvointia*. Vastapaino Oy.
- Vilkka, H. & Airaksinen, T. (2003). *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liite 1: Ohjaussuunnitelmat

Ohjaussuunnitelmat

Kaikki ohjaukset ovat toteutettu kolmessa eri pienryhmässä.

Emme sopineet tarkkoja viikkoja, jolloin media projektia teen, vaan 6 viikkona minulla on pienryhmissä ohjaukset ja osa koko ryhmän kesken. Ideana oli, että saamme animaatiot valmiiksi kolmen pienryhmän kanssa 10 viikon harjoitteluni aikana.

Luonnos ohjauksista:

1.Ohjaus

Aiheeseen syventyminen, draamasopimus ja sadutus. Animaatioon tutustuminen ja oman animaation tarinan keksiminen.

Toiminnan/Ohjauksen aloitus

Tipsu Tolvana esittäytyy ja kerrotaan lapsille tulevasta projektista ja säännöistä tulevilla ohjauskerroilla. Luomme pelisäännöt projektille ja kerron että lapset saavat itse suunnitella, kuvittaa, saduttaa ja kuvata koko projektin tabletin avulla ja animaatio sovelluksen. Tipsu tolvana ”Ohjeistaa leikit” ja vie lapset satu seikkailulle.

Ohjauksen vaiheet:

Tipsu Tolvana esittäytyy

Pelisäännöt ohjauksiin (Draama sopimus)

Animaation katsominen ja aiheeseen orientaatio

Liiku tilassa leikki (energian purku ja ryhmäytyminen)

Ohjaaja kertoo lapsille eri taploja, joilla heidän tulisi liikkua tilassa vapaasti: nopeasti, hitaasti, korkealla, matalina, eri eläimien tavoin, äänettömästi, kova äänisesti

Sulava lumiukko.

Aurinko paistaa ja lapset(lumiukot) sulavat maahan. Ohjaaja kertoo, että olemme nyt sulavia lumiukkoja aurinko paistaa ja pikkuhiljaa lumiukko alkaa sulamaan ja menee kohti lattiaa.

Ryömitään telttaan jonona

Teltassa kuvakortit (pohjolan voimaelän-kotit) Jokainen lapsi sai ottaa yhden kuvan sattumanvaraisesti otsalamppu päässään ja esitellä sen muille ryhmäläisille. Sadun maailmaan syventyminen. Keskusstelimme mitä korteissa näkyy ja mitä se tuo kenenkin mieleen

Sadutus: tarinat ryhmässä lapsilähtöisesti animaatiota varten.

olipa kerran... (rakennetaan päähenkilö ja maailma, jossa se elää)

joka päivä se... (rakennetaan konteksti ja siihen liittyvä rutiini)

kunnes eräänä päivänä (rikotaan rutiini, tuotetaan käänne)

siitä seurasi, että... (ja siitä seurasi, että... käännteitä voi tulla useampiakin)

kunnes viimein... (jonkinlainen ratkaisu aiemmin tuotettuun käännteeseen / konfliktiin)

tämän tarinan opetus on

Taikuri (Pyöräyttää lapsen ympäri ja lapsi jää patsaaksi. Taikuri kysyy mitä esittää ja ottaa leikki valokuvan.

Toiminnan/ohjauksen päättäminen

Kunnia kuja kuiskaten (Sanalla Tipsu)

Haukotus (rauhoitutaan ja yritetään saada tekohaukotus aikaiseksi, tarttuuko haukotus)

Kalanruoto. Hörötellään lattialla maaten pää toisen vatsalla.

Ennen jokaista ohjausta luetaan kunkin ryhmän tarina ääneen ja Tipsu Tolvana maskotti esittäytyy

Lopuksi aina yksi sano, joka jäi ohjauskerrasta mieleen.

2.Animaatioiden taustojen valmistus

Jokainen lapsi maalaa oman satumaailma kuvan, joita käytämme animaatioissa taustana ja alustana. Maalataan paperi ensin märäksi pelkällä vedellä, jonka jälkeen maalataan iloisia värejä vesiväreillä. Teoksissa tulee käyttää paljon vettä ja väriä. Lopuksi teosten päälle laitetaan merisuolaa ja annetaan kuivua.

Teippasin jokaisen lapsen paperin piirustusalueen, jotta ne pysyvät paikallaan. Kun paperi on todella märkä, se lähtee helposti liikkumaan. Kerroin myös, ettei paperin pintaa kannata hinkata, jotta paperi pysyisi ehjänä.

Lasten oli vaikeaa aluksi ymmärtää, miksi maalaamme paperia vain vedellä. Kerroin että emme tee esittävää taidetta vaan tutkimme samalla, miten vesi, väri ja suola toimivat yhteen.

3.Lisä rekvisiitta

Tarinoissa nousi kolme isoa askartelemista vaativaa rekvisiittaa esille. Yksi ryhmä valmistaa vesiputouksen, toinen täytekekun ja kolmas ison hämähäkin seitin. Työvälineinä: pahlilaatikko, isot paperit, maalit, liima, teippi.

Vesiputouksessa osa lapsista maalasi ison pahvilaatikon siniseksi, ja toiset maalasivat isolle paperille sinistä ja vihreää. Pahvilaatikko laitettiin pystyyn ja paperi liimattiin yläreunaan. Paperi oli leikattu pieniksi suikaleiksi.

Täytekakku valmistettiin pahvilaatikoista. pienryhmän lapset saivat maalata yhden pahvin palasen täytekakun yhtenä kerroksena ja lopuksi ne maalattiin yhteen.

4.Hahmojen valmistus

Tipsu esittäytyy

Lasten vapaa sana

Energianpurku leikki

Tarinoissa kehitellyt hahmot muovillaan kovettuvasta muoviluvahasta. Ohjauksen alussa luettiin kunkin ryhmän oma tarina ja jaettiin hahmojen valmistus kullekin lapselle. Lapseset saivat itse määrittää hahmonsa omalla luovuudellaan.

Lopuksi aina yksi sano, joka jäi ohjauskerrasta mieleen.

5. Kuvaus

Lasten vapaa sana

Energian purkuleikki

Kuvaukset tabletilla. Yksi lapsi vuorollaan kuvaaja ja toinen hahmojen siirtäjä. Muut lapset tekevät puuttuvia rekvisiittoja ja etsivät tarvittavia tarvikkeita. Kuvaajan piti varmistaa, ettei kuvaan tule varjoja tai toisen lapsen käsiä. Hahmojen liikuttajan tuli liikuttaa hahmoja vain vähän. Aluksi harjoittelimme kuvausta ja liikuttelua harjoitus filmillä, jotta saimme oikeat tuotokset onnistumaan.

Lopuksi aina yksi sana, joka jäi ohjauskerrasta mieleen.

6. Editointi (Ohjaaja eli minä aikuisena editoin elokuvat)

Suunnittelin että joku lapsista olisi lukenut tarinat, mutta aikataulu tiukka ja 3–5 v monikaan ei osaa vielä lukea.

7. Ensi-iltaan valmistautuminen. Harjoittelimme Youtuben avulla zompisumba, jonka sitten esittäisimme juhlatilaisuudessa.

7. Ensi-ilta

Koko ryhmänä ihailimme elokuvia ja katsomme ne popcornien kera. Kaikki ryhmät näkivät toistensa tuotokset. Esitimme myös muille varhaiskasvattajille zompisumpatanssin, jonka olimme harjoitelleet pienryhmissä.

Liite 2: Luonnos ohjauksista

Luonnos ohjauksista:

Ryhmä ja lapset olivat ohjaajalle entuudestaan tuttuja, koska hän oli ollut ryhmässä muutaman viikon. Jokaisen ohjauksen alussa pehmolelu Tipsu Tolvana tuli esiin ohjauksista ja ryhmän vetäjä tervehti ja kyseli kuulumiset Tipsu tolvanaa apuna käyttäen.

Tipsu tolvanan nimi oli keksitty yhdessä lasten kanssa ennen animaatioprojektin aloitusta eräessä aamupäivässä. Jolloin ohjaaja esitteli tipu pehmolelun ja kyseli lapsilta mikä tämän tipusen nimi voisi olla. Yhteistuumin eri nimi vaihtoehtoista käsipystyyn äänestyksellä valittiin projektin maskotin nimeksi Tipsu Tolvana.

1.Ohjaus

Tipsu Tolvanan esittäytyminen ja sääntöjen keksiminen ryhmän tapaamisiin.

Ryhmäytymisleikkejä ja aiheeseen virittäytyminen. Animaatioon tutustuminen ja sadutus.

Animaatioon tutustuminen ja oman animaation tarinan keksiminen.

Ennen jokaista ohjausta luetaan kunkin ryhmän tarina ääneen ja

2.Animaatioiden taustojen valmistus

Jokainen lapsi maalaa oman satumaailma kuvan, joita käytetään animaatioissa taustana ja alustana. Maalataan paperi ensin märäksi vedellä ja pensselillä, jonka jälkeen maalataan iloisia värejä vesiväreillä. Lopuksi teosten päälle laitetaan merisuolaa ja annetaan kuivua.

3.Lisä rekvisiitta

Tarinoissa nousi kolme isoa askartelemista vaativaa rekvisiittaa esille. Yksi ryhmä valmistaa vesiputouksen, toinen täytekakun ja kolmas ison hämähäkin seitin. Työvälineinä:

pahvilaatikko, isot paperit, maalit, liima, teippi

4. Hahmojen valmistus

Tarinoissa kehitellyt hahmot muovaillaan kovettuvasta muovailuvahasta.

5. Kuvaus

Kuvaukset tabletilla. Yksi lapsi vuorollaan kuvaaja ja toinen hahmojen siirtäjä. Muut lapset tekevät puuttuvia rekvisiittoja ja etsivät tarvittavia tarvikkeita.

6. Editointi (Ohjaaja eli minä aikuisena editoin elokuvat)

7. Ensi iltaan valmistautuminen harjoittelimme ensi-iltaa varten zombisumpan youtubesta (Sami Varikko -lapset tanssimaan-opetusvideo)

8. Ensi-ilta

Koko ryhmänä ihailimme elokuvia ja katsomme ne popcornien kera. Kaikki ryhmät näkivät toistensa tuotokset.

Liite 3: Animaatioiden tarinat

Animaatioiden tarinat

A-ryhmän tarina: Hirviö ja täytekakku

Olipa kerran Hipsu, Kakku ja Pönttö

Joka päivä he jahtasivat pölynimuria ja kakku etsi heille taloja, kultaa.

Hipsu keräsi kukkia.

Kunnes eräänä päivänä heidän eteensä tuli hirviö. Hirviö oli nimeltään Pete. Hirviö Pete syöksi tulta kaikkien päälle.

Siitä seurasi, että Hipsu, Kakku ja Pönttö menivät turvaan täytekakkuun.

Kunnes viimein he löysivät kakusta vesipyssyt ja ampuivat Hirviö Peten niiden avulla pois.

Tämän tarinan opetus on, että täytekakku auttaa aina hädässä.

B-ryhmän tarina: Hämis, Hipsu ja Pampus

Olipa kerran Pampus, Täntsi, Lipsu ja Hipsu.

Joka päivä he pelasivat Afrikan tähteä, tekivät karjalanpiirakoita, taloja, kaappeja ja mutaveistoksia. Porukka lähti autoilemaan.

Kunnes matkan varrella heitä vastaan tuli jätti hämähäkki ja karhu.

Siitä seurasi, että Hämähäkki Hämis megaleg teki suuren suuren verkon. Karhu saapui myös verkolle ja hän oli kävellyt sinne pitkän pitkän matkan.

Pampusu, Tänti, Lipsu ja Hipsu jäivät autollaan Hämis Megalegin verkkoon jumiin ja suuttui.

Pampusu, Tänti, Lipsu ja Hipsu jättivät auton verkkoon ja juoksivat turvaan kotiin.

Tarinan opetus on, ettei kannata jäädä verkkoon jumiin vaan kiertää se.

C-ryhmän tarina: Enkelikoira ja vesiputous

Olipa kerran Glitter, Haukku, Luppakorva ja Tupsu.

He elivät vesimaailmassa vesiputouksen alla.

Joka päivä he ulkoilivat ja menivät meriravintolaan syömään. He rakentelivat taloja ja kävivät elokuvissa.

Kunnes eräänä päivänä taivas musteni ja enkelikoira tuli taivaalle näkyviin. Kaikki pelästyivät, koska luulivat enkelikoiraa haukaksi ja juoksivat turvaan vesiputoukseen.

Kunnes viimein he näkivät, ettei se ollutkaan haukka vaan enkelikoira.

Tämän tarinan opetus oli, että älä pelkää lintuja, haamuja tai kummituksia.

Liite 4: Mediaprojekti-palaute varhaiskasvattajalta

MEDIAPROJEKTI-palaute varhaiskasvattajalta

Camilla Öhberg veti 3–5 –vuotiaille x-ryhmän lapsille mediaprojektin keväällä 2021. Ajatuksena oli saada lapsiryhmän toimintaan jotakin sellaista, mitä heillä ei ollut vielä ollut ja mikä meidän ryhmän työntekijöiden taito- ja osaamisalalle oli vieraampaa. Otimme – lapset kuin aikuisetkin - siis ilolla vastaan Camillan ehdotuksen animaatioelokuvan tekemisestä. Camilla kertoi aluksi lapsille projektin kulusta ja toimintatavoista, ja lasten vanhemmille ilmoitimme viikoittaisissa Wilma-viesteissä projektin alkamisesta ja etenemisestä. Projekti toteutui suunnitellun mukaisesti pikkuhiljaa viikko kerrallaan.

X-ryhmässä lapset on jaettu kolmeen pienryhmään, jotka toimivat kukin päivän kerrallaan yhden aikuisen johdolla ns. pienryhmäajan. Jokainen pienryhmistä pääsi kerrallaan vähintään kerran viikossa Camillan ohjaukseen ja opetukseen. Näissä 6–7 lapsen pienryhmissä jokainen lapsi pääsi oikeasti osallistumaan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Ensimmäiseksi lapset keksivät kukin ryhmä oman tarinansa roolihahmoineen. Sen jälkeen lapset valmistivat massasta roolihahmot, jotka seikkailisivat tarinassa. Taustoja eli merisuolatekniikalla valmistettuja maalauksia valmistettiin suurella innolla ja luovuudella. Kulisseja lapset rakensivat ja maalasivat mm. pahvilaatikoista moniulotteisiksi sekä piirsivät ja värittivät ja leikkelivät pienempää rekvisiittaa sekä ohjatusti että vapaasti. Lapset ideoivat myös leluista sopivia rekvisiitaksi. Kuvausvaiheessa jokainen lapsi pääsi vuorollaan rakentamaan satumaailmaa, liikuttamaan hahmoja animaatioissa ja kuvaamaan.

Koko projekti oli erittäin lapsilähtöinen aivan alusta alkaen ja jokainen lapsi osallistui kaikkiin mahdollisiin projektin vaiheisiin omien taitojensa mukaisesti. Lopputulos oli todellakin lastennäköinen ja UPEA. Elokuvan ensiesitystä katsottiin isolta älytaululta, syötiin popcornia ja tanssittiin zombiezumbaa, jota oli Camillan johdolla harjoiteltu niin ikään pienryhmissä. Camillan innostava ja kärsivällinen - lapset olivat välillä erittäin täpinöissään ja innostuneita - sekä jämäkkä ja luonteva tapa toimia lasten kanssa takasi mediaprojektin etenemisen ja onnistumisen.

Mediaprojekti toi x-ryhmään uutta, ennalta tuntemattomampaa osa-aluetta sekä monipuolisuutta lapsiryhmän toimintaan ja meille henkilökunnalle myös uusia ulottuvuuksia ja tervetullutta vaihtelua. Lapset pääsivät opettelemaan, harjoittelemaan, luomaan ja toteuttamaan monenlaisia osaamisalueita kuten sadun keksimistä yhdessä, muovailua, maalausta, piirtämistä, leikkaamista, sommittelua, kuvaamista ja hahmojen liikuttamista. Kaiken tämän lisäksi samalla tuli harjoitusta mm. oman vuoron odottamisessa, ohjeen kuuntelussa ja sen mukaan toimimisessa, yhteistyössä, kaveritaidoissa, neuvottelussa, toisen aikaansaannosten kunnioittamisessa ihan vain joitakin oppimisalueita mainitaksemme.

Mediaprojektin tuotoksia – rekvisiittaa, kulsisseja, hahmoja - tulemme käyttämään ainakin kevään taidenäyttelyssä, joka kootaan toimintatilojen ikkunoihin ja ikkunoiden alla oleville pöydille. Lapset kotiväkineen voivat käydä näyttelyssä ulkoapäin ihailmassa näin myös mediaprojektin tuotoksia. Valmistettu elokuva pyritään saamaan myös perheille iloksi.

2021 Turussa varh. kasv. opettaja x